

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894.   Andra Kammaren.   N:o 24.

Tisdagen den 3 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. friherre *A. Rappe* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående upplåtelse till krigsskolan å Karlberg af dervarande värdshus- och markententeribyggnad.

Den sålunda aflemnade kongl. propositionen begärdes på bordet och bordlades till nästa sammanträde.

§ 2.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet aflemnade propositioner till Riksdagen:

angående upplåtelse af jord från Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12, 13 och 14 Lomma i Lomma församling af Malmöhus län;

angående rätt för Kongl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar; och

angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

statsutskottets utlåtande n:o 30; och

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 11.

§ 4.

Afgåfvos nya motioner af:

herrar *C. J. Jakobson* och *C. Rydberg*, n:o 164, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anslag till nya kasernetablissemment m. m.; och

herr *G. Thestrup*, n:o 165, med anledning af samma kongl. proposition.

Båda dessa motioner bordlades.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *P. G. Petersson* i Brystorp under två dagar från och med den 9 innevarande april.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 65 riksdagsordningen; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 35, i anledning af väckt motion om ändring af 12 kap. 3 § kyrkolagen;

n:o 36, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till viss ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864;

n:o 37, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 99 § utsökningslagen; och

n:o 38, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 39 § utsökningslagen.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 7.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,39 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Onsdagen den 4 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 28 nästlidne mars förda protokoll.

§ 2.

Jemlikt förut fattadt beslut företogos val af dels tjugufyra valmän för att utse Riksdagens fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret jemte deras suppleanter, dels ock sex suppleanter för nämnde valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde:

till valmän:

herr	<i>C. W. Collander</i>	med	207	röster,
»	<i>A. G. Gyllensvärd</i>	»	207	»
»	<i>G. Jansson</i> i Krakerud.....	»	207	»
»	<i>J. P. Jansson</i> i Saxhyttan.....	»	207	»
»	<i>J. Johnsson</i> i Bollnäs	»	207	»
»	<i>Lasse Jönsson</i>	»	207	»
»	<i>A. V. Ljungman</i>	»	207	»
»	<i>L. Norrby</i>	»	207	»
»	<i>A. Persson</i> i Mörarp	»	207	»
»	<i>P. Truedsson</i>	»	207	»
»	<i>C. A. Bokström</i>	»	110	»
»	<i>J. Bromée</i>	»	110	»
»	<i>Jakob Erikson</i> från Stockholm.....	»	110	»
»	<i>A. Hahn</i>	»	110	»
»	<i>A. Henricson</i>	»	110	»
»	<i>K. E. Holmgren</i>	»	110	»
»	<i>M. M. Höjer</i>	»	110	»

	herr <i>A. Lälljevist</i>	med 110 röster,
	» <i>A. V. Nilson</i> från Lidköping	» 110 »
	» <i>J. Nydahl</i>	» 110 »
	» <i>J. Persson</i> från Arboga	» 110 »
	» <i>E. Svensson</i> från Karlskrona	» 110 »
	» <i>N. Wallmark</i>	» 110 »
och samt	» <i>N. Åkesson</i>	» 107 »

till suppleanter:

	herr <i>N. Svensson</i> i Olseröd	med 127 röster,
	» <i>J. P. Dahlberg</i>	» 119 »
	» <i>C. Wallis</i>	» 118 »
	» <i>O. Anderson</i> i Hasselbol	» 116 »
	» <i>H. E. Ahrenberg</i>	» 114 »
och	» <i>M. G. Bruzelius</i>	» 113 »

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående § omförmälda val.

§ 4.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående försäljning af förra militiebostället $1\frac{1}{64}$ mantal Öjebyn n:o 1 eller Gran i Norrbottens län.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 5.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts i gårdagens sammanträde bordlagda proposition till Riksdagen, angående upplåtelse till krigsskolan å Karlberg af dervarande vårdshus- och marketenteribyggnad, beslöt kammaren öfverlemna densamma till behandling af statsutskottet.

§ 6.

Likaledes hänvisades till statsutskottet följande på kammarens bord hvilande motioner, nemligen af

herrar *C. J. Jakobson* och *C. Rydberg*, n:o 164, och
herr *G. Thestrup*, n:o 165.

§ 7.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 35, 36, 37 och 38.

§ 8.

Till kammarens afgörande förelåg till en början sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande, n:o 1, rörande vissa delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning.

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talskrifning.*

Sedan uti förenämnda proposition Kongl. Maj:t, under åberopande af bifogadt utdrag af protokoll öfver finansärenden för den 30 sistlidne november, förklarar sig vilja inhemta Riksdagens yttrande öfver närlagdt förslag till förordning angående mantalsskrifning äfvensom Riksdagens godkännande af förslaget i de delar, som låge till grund för utgörandet af allmänna utskylder, så hade bevillningsutskottet, till hvilket omförmälda proposition blifvit hänvisad, ansett nödigt att, med afseende å §§ 1, 2, 3, 14 och 15 i förslaget, sammanträda med lagutskottet; och hade med anledning häraf nämnda delar af författningsförslaget blifvit, i den ordning 47 § riksdagsordningen föreskrifver, behandlade af sammansatt bevillnings- och lagutskott.

I föreliggande betänkande hemstälde nu sammansatta utskottet:
»att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förevarande proposition, i de delar, utskottet förehaft till behandling, icke kunnat oförändrad bifallas, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

förordning angående mantalsskrifning.

§ 1.

Mom. 1. Mantalsskrifning, dervid hvarje svensk undersäte utom den, som öfvergifvit riket och bosatt sig å utländsk ort, äfvensom utländsk undersäte, som är inom riket bosatt, bör till namn, födelseår och yrke i mantalslängd, *gällande för det nästkommande kalenderåret*, uppföras, skall årligen emellan den 15 november och årets slut förrättas särskildt för hvarje stad, socken å landet eller, der socken tillhör flera fogderier, fogderidel af socken samt i allmänhet försiggå

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

inom mantalsskrifningsdistriktet, dock att, hvad landsbygden beträffar, förrättningen, efter derom hos vederbörande häradsskrifvare före september månads början af kommunen gjord framställning, må kunna hållas å ställe, beläget utom distriktets område.

Utländsk undersåte, tillhörande främmande magts härvarande beskickning, är för sig, sin familj och sin utländska betjening från mantalsskrifning befriad.

Mom. 2. Mantalsskrifningen förrättas å landet af häradsskrifvaren. I stad verkställes denna förrättning under magistratens tillsyn af den tjänsteman, hvilken debiteringen af kronoutskylderna åligger eller till hvars befattning förrättningen enligt särskildt meddelade föreskrifter hörer. I städer, der magistrat ej finnes, verkställes mantalsskrifningen af vederbörande häradsskrifvare.

§ 2.

Mom. 1. Efter förslag, som af häradsskrifvare och magistrater före den 15 september afgifvas, utsätter Kongl. Maj:ts befallningshafvande tider och ställen för mantalsskrifningarnas förrättande samt utfärdar derom kungörelse, innefattande jemväl fullständig underrättelse om hvad enligt denna förordning bör iakttagas samt om den för underlåtenhet deraf stadgade påföljd, hvilken kungörelse bör före den 15 oktober i kyrkorna uppläsas och derefter finnas att tillgå på uppgifvet ställe inom hvarje stad och socken.

Mom. 2. Kan mantalsskrifning icke ega rum å dag, som därför blifvit utsatt, skall Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter anmälan derom, ofördröjligen bestämma och kungöra annan tid för förrättningen.

§ 3.

Mom. 1. En hvar skall mantalsskrifvas der han är bosatt.

Uppehåller sig någon under olika delar af året inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, betraktas han såsom bosatt i det distrikt, der han vistas under sådana förhållanden, att han *med afseende å innehafvande tjänst eller andra omständigheter bör anses derstädes* hafva sitt egentliga hemvist.

Den, som nästa fardag eller derförinnan kommer att flytta till annat distrikt för att öfvertaga fast egendom eller rörelse eller tillträda tjänst, bör jemte honom åtföljande personer der mantalsskrifvas.

Hustru mantalsskrifves på samma ställe som mannen.

Mom. 2. Den, som är i rikets tjänst å utländsk ort anstald, skall med sin familj och svenska betjening mantalsskrifvas inom Stockholms stad och S:t Nicolai församling.

Mom. 3. Sjöfarande, för hvilken mantalsskrifningsort enligt mom. 1 ej förefinnes, mantalsskrifves fortfarande der han senast varit i mantalslängd uppförd.

Mom. 4. Vistelse vid allmän eller enskild läroanstalt för erhållande af undervisning föranleder icke till mantalsskrifning i den ort,

der läroanstalten är befintlig, derest ej annan mantalsskrifningsort saknas, eller för den, som är öfver femton år gammal, särskild anmälan om mantalsskrifning göres.

Mom. 5. Den, som för sig, hustru eller minderårigt barn enligt § 1 i kongl. förordningen den 9 juni 1871 af fattigvårdssamhälle åtnjuter full försörjning, som ej är tillfällig, mantalsskrifves inom fattigvårdssamhället motsvarande eller tillhörande distrikt.

Mom. 6. Den, som i och för arbete eller uppdrag af tillfällig beskaffenhet eller i följd af uppdrag, lemnadt af Riksdagen, å annan ort sig uppehåller, må ej af sådan anledning der mantalsskrifvas.

Enahanda stadgande gäller i afseende å den, som intagits å sjukvårdsinrättning eller förbättrings- eller uppfostringsanstalt utom hemorten.

Mom. 7. Kronoarbetskarl och fånge *mantalsskrifvas* inom det distrikt, i hvars mantalslängd han senast varit uppförd, så vida icke under arbets- eller fängelsetiden sådana förhållanden inträffat, att han på grund deraf bort, derest han vistats på fri fot, annorstädes mantalsskrifvas.

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

---

§ 14.

Mom. 1. Förrättningsman, som utan att vara af laga förfall hindrad ankommer till förrättningsstället först efter den för mantalsskrifningens början utsatta tid, men inom tre timmar derefter, böte, om mantalsskrifningen det oaktadt kan ega rum, tio kronor. Kan förrättningen icke ega rum eller kommer han utan laga förfall senare än nyss är sagdt eller uteblifver alldeles, böte trettio kronor.

Mom. 2. Pastor eller församlingsföreståndare, som, utan att laga förfall anmäles och utan att ombud för honom blifvit utsedt, underlåter att inställa sig vid mantalsskrifning på utsatt tid eller att dit medföra församlingsboken eller aflemna behörigt utdrag deraf, der sådant är medgifvet, böte, derest mantalsskrifningen ändock kan försiggå, fem kronor, i annat fall trettio kronor.

Enahanda påföljd för dylik underlåtenhet vare gällande för pastors eller församlingsföreståndares ombud, som emottagit uppdrag att vid mantalsskrifning närvara.

Mom. 3. Länsman eller stadsfiskal, som utan anmaldt giltigt förhinder uteblifver från mantalsskrifning, böte 10 kronor. Uteblifver kommunalombud eller fjerdingsman utan anmälan om sådant hinder, böte tre kronor.

Mom. 4. Uti de i mom. här ofvan omförmälda fall bör anmälan af vederbörande pastor göras hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande. I öfriga fall har förrättningsmannen att i protokollet anteckna de försumliges namn och hemvist samt behörigt utdrag derom till Kongl. Maj:ts befallningshafvande insända; och *eger Kongl. Maj:ts*

Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gäen ic mantalsskrifning.
(Forts.)

befallningshafvande att efter vederbörandes hörande och pröfning af förekommande omständigheter förordna om böternas uttagande.

Den, som icke åtnöjes med Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut, hvarigenom han blifvit till böter dömd, eger att, med iakttagande af hvad i allmänhet är stadgadt angående böters nedsättning, då ändring i utslag sökes, hos kammarrätten anföra besvär innan klockan tolf å trettonde dagen efter erhållen del af samma beslut.

Mom. 5. Böter, som efter denna paragraf ådömas, tillfalla den kommun, inom hvilken den försumlige är bosatt.

Saknas tillgång till böterna, skola dessa förvandlas enligt allmän lag.

§ 15.

Aflemnas icke i behörig tid och ordning de i denna förordning föreskrifna uppgifter, må, jemte det anteckning om *de försumliges namn och hemvist af förrättningsmannen i protokollet verkställas*, felande uppgift, om den försumlige finnes inom orten, efter anmodan af mantalsskrifningsförrättaren, honom affordras genom stadsfiskal i stad samt länsman eller fjerdingsman på landet. Tredskas den försumlige eller finnes han icke inom orten, skall mantalsskrifningsförrättaren anmäla förhållandet hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som eger att med föreläggande af vite den felande handlingen införskaffa.

• Den krono- eller stadsbetjent, som verkställer infordrandet af felande uppgift, eger därför af den försumlige undfå godtgörelse med en krona 50 öre för hvarje förrättning.

Den, som genom uteblifven eller oriktig uppgift föranleder, att någon skattskyldig undgår att utgöra mantalsspenningar, skall för guldande deraf vara ansvarig.»

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Themptander: De erinringar emot det föreliggande förslaget, hvilka jag har att göra, afse närmast den 3:e paragrafen, hvilken innehåller sjelfva den grundregel, som är bestämmande för en persons mantalsskrifning. Det heter der, att en hvar skall mantalsskrifvas, der han är bosatt. Det är den gamla, redan gällande regeln. Men svårigheten ligger ju, som vi veta, uti att kunna bestämma, hvar en person rätteligen är bosatt. Det är gifvet, att i många — lyckligtvis de flesta — fall någon svårighet att bestämma detta ej förefinnes, men tillräckligt många äro de fall, då stridigheter derom kunna uppstå. När man nu haft en så allmän regel att tillämpa, har det efter min tanke varit en fördel uti den gamla mantalsskrifningsförordningen, att den åtminstone i vissa fall angifvit regler, tack vare hvilka man har kunnat reda sig och icke behöft ingå uti någon särskild svårare pröfning. En sådan regel har varit den hittills stadgade valfriheten för

dem, som egt fastighet eller idkat rörelse inom skilda mantalsskrifningsdistrikt. Nu vet jag visserligen, att den valfriheten understundom blifvit missbrukad, i det att en person har kunnat optera för ett mantalsskrifningsdistrikt, inom hvilket han aldrig varit boende, fastän han der egt en fastighet. Detta har ju varit en oegentlighet. Men jag vågar påstå, att det blir ännu större oegentligheter och svårigheter hädanefter, om man skall anställa process — och utan process lär det icke aflöpa — vid hvarje tillfälle, då en person eger fastighet inom skilda mantalsskrifningsområden och vistas olika tider af året på dessa olika fastigheter. Herrarne kunna ju lätt föreställa sig, huru svårt det skall vara för myndigheterna att afgöra, hvar en fastighetsegare, som bor 5 à 6 månader på den ena egendomen och återstående delen af året på den andra, skall anses rätteligen hafva sitt bo och hemvist. Och detta, mina herrar, är icke något sällsynt fall. Jag ber att få nämna — då jag på grund af min embetsställning har en viss erfarenhet i mantalsskrifningsfrågor — att i län, sådana som Stockholms län, hvilka ligga invid portarne af en stor stad, det finnes ett synnerligen stort antal personer, som äro uti den ställning, att de ega fastighet både inom staden och inom länet och vistas den ena delen af året på den ena egendomen och den andra delen af året på den andra. Det blir enligt min tanke — derest det föreliggande förslaget antages — hädanefter icke något annat än det rena godtycket, som får afgöra, om en person skall anses bosatt på den ena eller andra platsen uti fall sådana som det nämnda. Likartade förhållanden inträffa med personer, som t. ex. idka rörelse inom skilda mantalsskrifningsdistrikt och i följd deraf uppehålla sig under olika tider af året på olika orter för att tillse sin rörelse. Om man nu undviker den gamla oegentligheten, som medgifver att en person får mantalsskrifva sig, der han har en fastighet, på hvilken han dock alls icke bor, derigenom att man för valfrihet fordrar, att personen någon längre del af året skall vistas på den fastighet, der han vill skriva sig, — om man gör denna inskränkning i de nuvarande bestämmelserna, så kan jag för min del icke finna annat, än att det måste vara en fördel att bibehålla den gamla valfriheten och icke föranleda en mängd fall utaf mantalsskrifningstvister, der det rena godtycket ensamt kommer att fälla utslaget. Ty det är verkligen icke möjligt att i detta fall på några mera objektiva grunder utreda, hvar personer af nämnda kategori egentligen hafva sitt bo och hemvist.

Jag ber äfven att få beröra en annan punkt i denna §. Kongl. Maj:t har föreslagit, att »uppehåller sig någon under olika delar af året inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, betraktas han såsom bosatt i det distrikt, der han vistas under sådana förhållanden, att han derstädes bör anses hafva sitt egentliga hemvist». Ja, det är just det, som är svårigheten att bedöma. För att nu förbättra saken har utskottet lagt till några ord, som skola tjena till ledning vid pröfningen, då utskottet säger, att man skall taga hänsyn till *innehafvande tienst eller andra omständigheter*. Uttrycket »innehafvande tienst»

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

kan jag någorlunda förstå; men orden: »andra omständigheter» säga enligt min uppfattning alldeles ingenting. Det är gifvet, att om jag skall pröfva en sak, måste jag pröfva den med hänsyn till några omständigheter — det behöfver man icke tala om. Men när man icke kan karakterisera dessa omständigheter mera än att man kallar dem »andra» omständigheter, tycker jag, att man likaså gerna kan låta bli att tala om dem. Hvad angår uttrycket »innehafvande tjänst», känner jag igen det från den nuvarande mantalsskrifningsförordningen, men endast så till vida, att der står »*allmän* tjänst». Det har varit en af fördelarne i den gamla mantalsskrifningsförordningen, att den åtminstone klart angifvit, att när en person innehar allmän tjänst, han skall mantalsskrifvas på tjänstgöringsorten. Nu skulle ju äfven detta vinnas med utskottets redaktionsförändring, men utskottet har icke begagnat ordet »allmän tjänst», utan endast ordet »innehafvande tjänst». Nu vet jag verkligen icke, om utskottet dermed äsyftar äfven *enskild* tjänst, så att den i detta fall skulle likställas med *allmän*. Sådant kan hafva mycket skäl för sig. Jag talar här om sådana fall, som äro kända för mig och hafva stor tillämpning på förhållandena i Stockholms stad och län. Här finnes en mängd tjänstemän, som hafva sin tjänstgöring i Stockholm, men bo utanför Stockholm i länet på åtskilliga ställen. Nu har det varit klart, att posttjänstemän eller telegraftjänstemän och dylika, som haft allmän tjänst i Stockholm, skolat mantals- och skattskrifvas der, fastän deras bostad legat utom Stockholm. Det har varit en fördel, att detta varit klart hittills. Det kan väl ock anses vara meningen efter utskottets förslag. Men om en person har en tjänst i ett bolag eller en enskild bank, hvarvid han är i likartad ställning, i det han har sin sysselsättning i staden hela dagen men har sin bostad på landet, är det då utskottets mening, att han skall mantalsskrifvas på landet? I så fall kan jag icke neka, att det är riktigt och innebär en förbättring uti författningen. Men är det meningen att taga ordet tjänst uti en sådan mera omfattande bemärkelse, kommer detta, derom vill jag upplysa, att medföra ganska stora förändringar i nuvarande förhållanden. Tänkom oss t. ex. en person, som står i den ställningen, att han — såsom fallet är med många — väl icke drifver någon själfständig rörelse i Stockholm, men är direktör i ett bolag. Hans verksamhet består uti att sköta ett bolag, för hvilket arbete han är afönad af bolaget, men han har sin bostad på landet. En sådan person har hittills mantalsskrifvits på landet, därför att han icke haft någon allmän tjänst och han således bort vara skriven, der han haft sin bostad. Är det nu utskottets mening — såsom jag skulle vilja tolka uttrycket med hänsyn till den formulering utskottet använt — att ordet tjänst skall betyda, att en person skall skrivas der han utöfvar den verksamhet, af hvilken han hemtar sin inkomst, då skall — i olikhet med hvad för närvarande är fallet — en dylik person hädanefter mantalsskrifvas i Stockholm, fastän han har sin bostad utom staden. Men då måste jag för min del säga, att om man verkligen

vill gå så långt, att man säger, att det är den plats, der personen utöfvar sin verksamhet och hvarifrån han hemtar sin inkomst, som skall vara hans mantalsskrifningsort, då bör man uttrycka detta på ett tydligare sätt, än utskottet gjort med »innehafvande tjänst eller andra omständigheter». Man måste bestämdt uttala, att det skall vara den plats, der personen utöfvar sin verksamhet, som är hans mantalsskrifningsort. Detta har man delvis erkänt, då man talar om »innehafvande tjänst», men uttrycket är icke nog vidsträckt för att angifva alla de fall, då en person har sin verksamhet förlagd på en plats, men sin bostad på en annan. I följd häraf skulle jag anse högeligen önskvärdt, att uttrycket: »med afseende å innehafvande tjänst eller andra omständigheter», blefve i väsentlig mån förtydligadt, så att man bestämdt kunde få veta, huru vidsträckt ordet »tjänst» skulle tolkas, samt finge en liten antydning om, hvad de der »andra omständigheter» skulle innebära.

Vidare skulle jag, såsom förut nämnts, önska, att en valfrihet finge bibehållas, men en sådan, åt hvilken icke gifves samma uttryck, som i nuvarande lagen, utan som begränsades på det sätt, att man fordrade, att personen skulle vistas på den fastighet, för hvilken han operade åtminstone någon del af året. — Det vore därför i min tanke gagneligt, om det sammansatta utskottet finge tillfälle att än en gång taga denna fråga under öfvervägande. Jag tillåter mig alltså att anhålla om återremiss af 3:e §. Det är ju emellertid icke skäl att återremittera endast nämnda paragraf, emedan det onekligen finnes ett visst samband mellan författningsförslaget olika delar, som gör det försigtigast att återremittera hela förslaget. Jag anhåller således att få yrka återremiss af föreliggande betänkande och förslag i dess helhet.

Häruti instämde herrar *Petri* och *Larsson* i Berga.

Vidare yttrade:

Herr Gust. Ericsson från Stockholm: Jag har velat fästa kammarens uppmärksamhet på en annan omständighet, som den föregående ärade talaren icke har vidrört. Det heter i början af mom. 1 af 3 §, att »en hvar skall mantalsskrifvas, der han är bosatt», och i 1:a § säges, att mantalsskrifningen skall på landet förrättas mellan den 15 november och årets slut för kommande år som mantalsskrifningen gäller.

Nu vet hvar och en, åtminstone den, som något känner till Stockholms förhållanden, huru här förhåller sig med mantalsskrifningen. Den daterar sig den 1 januari eller den 2 i samma månad för mantalsskrifningsåret. Om nu mantalsskrifningen skall förrättas på landet mellan den 15 november och årets slut, så inträffar ganska ofta att här i Stockholm bosatta personer icke blifva mantalsskrifna i Stockholm på grund deraf, att de icke bo kvar i hufvudstaden till

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

den 1 januari. De flytta ut på landet i närheten af Stockholm och der har då redan mantalsskrifningen blifvit förrättad, hvadan de icke komma att blifva mantalsskrifna på något ställe. Detta är en olägenhet, som jag tror borde afhjelpas vid antagandet af den nya mantalsskrifningsförordningen. I detta hänseende tillåter jag mig att hemställa, det mantalsskrifningen på landet framflyttas till den 15 januari i stället för till årets slut. Början af mantalsskrifningstiden kan vara densamma, eller också kan man äfven framflytta den, men afslutningen på landet borde framflyttas till den 15 januari.

Jag vill icke framställa något positivt yrkande, utan anhåller att med afseende å den 1:a punkten få förena mig i det yrkande om återremiss, som den föregående ärade talaren gjorde.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet, friherre von Essen: Det finnes ganska få författningar, som varit underkastade så mångsidig och så långvarig pröfning som just denna. — Riksdagen begärde redan år 1871, att Kongl. Maj:t måtte uppgöra förslag till ny mantalsskrifningsförordning. Hvar och en af de herrar inom kammaren, som studerat frågan — hvilket antagligen, jag vågar tro det, icke någon större del af kammarens ledamöter gifvit sig tid till — genom att genom alla komitébetänkanden och redogörelser för denna frågas behandling, har fullt väl sett, att denna fråga kostat mera arbete, än många af de största samhällsfrågor, som här blifvit lösta.

Nu hade man ju hoppats, att man äntligen genom att skjuta undan alla mera betydande förändringar, som blifvit ifrågasatta i afseende å mantalsskrifningen, skulle kunna åstadkomma en förordning, som, derigenom att den endast innehölle så små förändringar som möjligt, kunde vinna bifall. Naturligtvis förutsätter jag, att alla känna hvad som senast i frågan förekommit, och det, jag nyss nämnde, gälde ju endast de *förberedande* förhandlingarna, hvilka skjutits undan till följd af de anmärkningar, som embetsverk och komitéer hafva funnit sig föranlättna att göra. Men ur den utredning, som verkställdes af den komité, som tillsattes för att bereda ärendet i finansdepartementet, framgingo några väsentliga förändringar med hänsyn till den nuvarande mantalsskrifningsförordningen, hvilka syntes möjligen kunna blifva antagliga äfven för Kongl. Maj:t och Riksdagen. — Dessa väsentliga förändringar bestodo i följande tre stycken, nemligen rörande framflyttning af mantalsskrifningstiden, rörande mantalsskrifningsorten enligt 3 §, om hvilken den förste talaren yttrade sig, och rörande ett nytt äläggande, nemligen inlemnande till presterskapet af uppgifter från de enskilde i stället för vid mantalsskrifningsförrättningen — jag menar föreskriften derom, att hvar man skulle vara skyldig att lemna dylika uppgifter. Två af dessa mera viktiga förändringar hafva blifvit till den grad klandrade och kritiserade, att jag icke vågade föreslå Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga dem till antagande, ty jag motsåg att de icke kunde vinna bifall, nemligen frågan om framflyttande af tiden för mantalsskrifningens förrättande och om öfver-

lemnande af uppgifterna till presterskapet. Det är egentligen från presterskapets sida, som detta förslag mött motstånd. Uti handlingarna synes icke detta motstånd så starkt framträda, som det verkligen gjort sig gällande enskildt vid den beröring, jag haft med medlemmar af presterskapet, särskildt vid senast församlade kyrkomöte. Det synes af betänkandet, att det endast varit två af domkapitlen, som satt sig emot framflyttningen af tiden, nemligen Strengnäs och Upsala domkapitel, men de hafva gjort det till den grad skarpt, att man icke kunde underlåta att fästa något afseende dervid. Samma erinran mot framflyttningen har gjorts från många andra håll, hvarför man ansett det nödvändigt att frångå tanken på denna förändring. Hvar och en, som har någon kännedom om hittills rådande förhållanden, kan icke förneka, att det skulle vara stor fördel — jag måste framhålla det, ehuru det icke ingår i förslaget — att en tid efter flyttningen på landet, som sker den 1 november, tillfälle lemnas för inflyttande och utflyttande att aflemna sina betyg. Man hade då i och för mantalsskrifningen en eller annan månad, inom hvilken tid dessa flyttningar voro fullbordade. Man finge derigenom mera reda på dem, än om betygen skulle aflemnas omedelbart vid flyttningstiden. Äfven känna vi alla, hurusom husförhören ofta hållas på landet just under november och december månader, och dervid också anteckningar, der så är nödigt, verkställas i husförhørsböckerna, hvilka anteckningar kunna vara synnerligen nyttiga, ja, rent af nödvändiga såsom förberedelser till mantalsskrifningen. Allt detta måste nu ersättas genom särskilda förteckningar, som komma att uppgöras af presterskapet, sedan mantalsskrifningen redan är förrättad. — Äfven från inskrifningsväsendets sida hafva mött icke oväsentliga hinder. Från andra håll har uppgifvits, att med hänsyn till häradskrifvarnes arbete med uppbörden, som verkställas på våren, och med den brådska, presterskapet skulle få genom att deras åliggande vid mantalsskrifningen framflyttades till den 15 januari, dessa arbeten skulle i högsta grad försvåras. Hufvudsakligast på dessa skäl har man frångått förslaget i dessa delar.

Nu vore det af största vigt, jag ber att få nämna det, att detta förslag till mantalsskrifningsförordning blefve antaget. Ty dels blefve derigenom Riksdagens länge närda önskan tillgodosedd, dels blefve författningen uppställd med den reda, jag vågar tro det, som var ett hufvudsyfte i Riksdagens begäran, och dels kan icke frågan om uppbördsväsendets ordnande väsentligen lösas förr, än mantalsskrifningsförordningen är antagen, särskildt därför att, om det kommer i fråga en framflyttning af mantalsskrifningstiden, uppbördsväsendet icke kan ordnas på samma sätt, som nu vore meningen. Hvad nu beträffar uppbördsväsendet, är det ordnad på grund af en författning af år 1739, och sedan dess hafva ju åtskilliga tillägg och författningar i detta ämne utkommit. Detta bör ju med snaraste ordnas på ett mera tillfredsställande sätt, det kan väl ingen förneka. Frågan om uppbördsväsendets ordnande kommer mycket snart, om jag får med saken

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.*
(Forts.)

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talskrifning.
(Forts.)*

att göra, att blifva färdig och ligger redan förberedd inom finansdepartementet. Likaså är förhållandet med kyrkoskrifningsväsendet. Såsom torde vara bekant, är frågan härom utredd genom en särskild komité, som samarbetat under en viss tid med den komité, som behandlat frågan om mantalsskrifningsväsendet, och de hafva kommit rätt väl öfverens i fråga om framflyttandet af tiden, men de mötte sedan, som sagdt, i detta afseende många hinder från presterskapets sida. Emellertid lärer detta arbete komma att med allra snaraste framläggas för Kongl. Maj:t, och det är utan tvifvel en vigtig sak.

Jag har nu tillåtit mig omnämna de tre vigtigaste saker, som varit i fråga vid affattandet af denna förordning. Af dem kvarstår i den kongl. propositionen endast den, som rör mantalsskrifningsorten, och i korthet sagdt är det dervidlag intet annat, som är väsentligt än valfriheten. Gillar kammaren den förste talarens yrkande derom att valfriheten skall bibehållas, blir hela författningen så reducerad till sitt innehåll, att det, hvari den skiljer sig från den hittills varande författningen, blir en obetydlighet, och den blir endast mera ordnad och mera systematiskt uppstald. Hvad nu beträffar sjelfva saken eller valfrihetsprincipen, så vet man, att valfriheten föranledt till mycket trassel och obehag, och den förste ärade talaren känner fullt väl såväl från det embete som han nu bekläder som från det han förut innehåft, huru besvärligt det är att tolka nuvarande författning. Man måste visserligen medgifva, att genom de många upprepade prejudikat, som blifvit en följd af anförda klagomål, grundlagts en praxis, som numera gör det lättare att bibehålla denna valfrihet än det varit förr, men i alla fall är den ett ganska svårt hinder för att kunna på ett tillfredsställande sätt lösa frågan hvar en person skall skrivas. Hvarför icke valfriheten är önskvärd ur statens och kommunens synpunkt torde vara hvar och en klart. Det beror nemligen på den omständigheten, att det står hvar man fritt, som har en sådan valfrihet, att låta skriva sig på den plats, der han får betala de minsta kommunalutskylder, och följaktligen går den kommun, der han borde betala utskylder, men der de äro högre, miste om dessa utskylder. Denna valfrihet kan leda till högst kuriösa förhållanden och jag skall be att få gifva ett litet exempel. Om en person t. ex. eger hus i Kalmar, men är bosatt i Stockholm, har han enligt nuvarande författning skyldighet att skriva sig i Stockholm der han är bosatt men icke i Kalmar. Men köper han ett hus i Stockholm och bor kvar i Stockholm och sålunda eger fastighet på begge ställena, då är han berättigad att skriva sig i Kalmar, förutsatt, att han der uppehåller sig *någon* tid. Det låter kuriöst, men det är så. Det är författningens innehåll, och det kan icke nekas honom, då han eger fastighet på båda hållen, att låta skriva sig hvar han vill, fastän han bor kvar i Stockholm. Då säger den förste talaren, att för att förebygga detta skall man låta honom skriva sig på den ort, der han kan sägas vistas någon längre tid af året. Då upphör valfriheten och det tillkommer myndigheterna att pröfva, om han vistas

på orten en längre tid eller icke; men det blir i alla fall icke så lätt för myndigheterna. Hvad sjelfva valfriheten beträffar, har den frågan varit underkastad pröfning af många myndigheter. De flesta hafva ansett, att den borde upphöra, och det kan väl icke nekas, att om vederbörande myndighet får höra, att en person önskar blifva skriven der eller der, myndigheten också låter, såvida författningen sådant medgifver, honom blifva skriven på den platsen. Jag kan villigt medgifva, att de fall, som här uppgäfvos, äro mycket svåra att afgöra öfver efter utskottets formulering. Den förste talaren anförde som exempel, att en person kan hafva sin dagliga verksamhet i Stockholm, men bo på Djursholm eller Saltsjöbaden eller på något annat ställe utanför Stockholm. Han visste icke, hvarför icke denne skulle skriva sig i Stockholm, der han har sin verksamhet hela tiden. Han skulle icke få det, eftersom han icke hade en allmän tjänst, utan blott en verksamhet som är af enskild natur, och därför finge han lof att skriva sig, der han är bosatt. Genom utskottets förslag skulle denna olägenhet dock blifva till en viss grad afhjelpat på grund af det gjorda tillägget: »med afseende å innehafvande tjänst eller andra omständigheter». Jag vill icke förneka, att utskottets formulering är ganska antaglig; myndigheterna få sedan afgöra, om innehafvande tjänst är af den beskaffenhet, att han deraf har sin egentliga sysselsättning och drager sin hufvudsakliga inkomst, så att han bör mantalsskriva sig der han innehar tjänsten. Det har möjligen varit utskottets uppfattning. Men utskottets ledamöter få sjelfva förklara det. Jag kan icke fatta det på annat sätt, och jag vill icke motsätta mig, att Riksdagen antager detta tillägg i formuleringen, som från utskottets sida blifvit gjordt. Att formulera denna paragraf så, att inga tvister och svårigheter sedan förekomma, är rent omöjligt. Men jag tror att den blir lättare att tillämpa på det sätt Kongl. Maj:t föreslagit och utskottet formulerat den än förut.

Jag föreställer mig, att åtskilliga talare komma att uppträda och jag skall därför icke för närvarande längre upptaga tiden med de andra paragraferna, då denna paragraf är kärnpunkten, hvarom diskussionen kommer att röra sig och hvarpå det beror, om författningen kommer att af Riksdagen antagas eller återremitteras. För närvarande inskränker jag mig till det nu sagda.

Herr Boëthius: Jag skulle kunna nöja mig med att instämma med herr Themptander, men det är några synpunkter jag dock har trott mig böra framhålla. Jag har tänkt mig ett sådant fall, som att en egendomsegare, hvilken verkligen sköter sin egendom, men har fastighet i stad, för några angelägenheters skull, exempelvis sina barns uppfostran, måste under vintern vistas i staden. Hvar skall han enligt detta förslag skrivas? Så vidt jag förstår, kommer att i afseende på honom tillämpas hvad som uttryckes genom orden »andra omständigheter», och han blir kanske skriven i staden, oakadt han har sin viktigaste verksamhet på landet. Enligt min uppfattning kan

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

detta hafva en viss politisk betydelse, på grund af den vigtiga roll, mantalsskrifningsorten spelar i vårt politiska lif. Mannen i fråga kan vara en representativ personlighet, och jag tror, att landsbygden kan få olägenhet af att på detta sätt beröfvas många af sina representativa män, hvilket jag anser vara skadligt. Å andra sidan tror jag, att äfven städerna kunna hafva skada af detta förslag. Vi veta, hur vanligt det är att personer bosätta sig strax utanför en stad, fastän de hafva sin verksamhet och vistas mesta delen af dagen inne uti staden. Nu kan det inträffa, att en sådan person har fastighet på båda ställena. Skall nu den förre vara skyldig att, då han bor i staden, äfven låta skriva sig der, fastän han har sin verksamhet på landet och der drager sin hufvudsakliga inkomst, måste också den andre mantalsskrivas på landet, fastän han har sin egentliga verksamhet i staden och derifrån drager sin inkomst. Man säger: det få myndigheterna afgöra. Skola myndigheterna afgöra det, inträffa två fall. Antingen stanna myndigheterna i olika beslut. Då hemfalla vi under det fullständiga godtycklighetens regemente. Eller också ena sig myndigheterna om en bestämd regel. Men kunna myndigheterna ena sig om en verkligt tillfredsställande regel, bör också Riksdagen kunna göra det. Riksdagen är i allmänhet ganska mycket rädd för embetsmannavälde, men man kan likväl observera en viss benägenhet hos Riksdagen, att, då den kommer till en mera kinkig fråga, säga: det få myndigheterna afgöra. Men vill man undvika att gifva för stor magt åt denna klass, så sker det icke genom deklamationer och tal, utan derigenom att de folkvalda ombuden visa sig kunna göra sådana saker, som annars myndigheterna skulle få göra, ty annars hjälper det icke att tala mot embetsmannamagten. Tillämpar man detta på föreliggande fall, så synes det mig vara Riksdagens uppgift att finna en regel och de administrativa myndigheternas uppgift att tillämpa den gifna regeln, men här har man lagt sjelfva lagstifningsmagten i myndigheternas hand, ty dessa »andra omständigheter» betyda, såsom herr Themptander påvisat, rakt ingenting. På grund af dessa skäl förenar jag mig i hans yrkande om återremiss.

Herr Bäckgren: Jag skall be att få yrka afslag på den del af tillägget i 1 mom. 3 paragrafen, som innefattas i orden »eller andra omständigheter», hvilka ord jag hemställer måtte strykas. Jag gör detta yrkande i den personliga frihetens och sjelfbestämningens namn, då detta tillägg kan vara vådligt, emedan det derigenom kunde hända att en person, som har fastighet inom flere taxeringsdistrikt, icke skulle få välja mantalsskrifningsort. Jag anser, att, om en person har ärligt förvärfvat sina egendomar och ordentligt betalar utskylder för dem till stat och kommun, han då också bör hafva rättighet att låta mantalsskriva sig vid hvilken af dessa egendomar han behagar. Nu har man denna rättighet, men blir detta förslag antaget, kommer det att vålla en så långt gående inskränkning i den personliga friheten och sjelfbestämningen, att jag icke vill vara med derom. Men detta till-

lägg kan äfven betraktas ur en annan synpunkt. Om jag t. ex. har egendom på landet, som jag sjelf brukar och der jag bor, och denna egendom är belägen alldeles inpå gränsen till ett annat mantalsskrifningsdistrikt, exempelvis en stad, och det skulle inträffa så olyckligt, att mitt boningshus brunne upp, så skulle det kunna hända, att jag äfven med bästa vilja i världen icke kunde bo ute på min egendom, utan blefve nödsakad att söka mig bostad i den närbelägna staden, vare sig jag der har egen gård eller nödgades hyra mig rum. Jag skulle då blifva tvungen genom detta tillägg att mantalsskrifva mig i staden, oaktadt jag för hvarje dag vistades ute på min egendom, arbetade der och skötte densamma. Jag skulle således flytta ifrån landet, der jag hörde under häradsrätt, till staden, der jag hörde under rådhusrätten. Vore jag t. ex. nämndeman, måste jag afsäga mig den befattningen; likaså om jag vore landstingsman. Vore jag riksdagsman, kunde jag icke få fortfara med det uppdraget, då jag saknade valrätt inom den kommun, der min egendom vore belägen. Och skulle det inträffa ett riksdagsmannaval samtidigt med att jag måste låta skrifva mig i staden, skulle mina valmän, äfven om de fortfarande hade förtroende för mig och jag sjelf vore villig att åter mottaga uppdraget, likväl icke kunna omvälja mig.

Det är dessa omständigheter, jag velat påpeka, innan kammaren fattar något beslut i frågan. För min del tycker jag, att sammansatta bevillnings- och lagutskottet här allt för hårdt tilldragit tvångströjan omkring den personliga friheten, som för mig alltid varit mycket hög och dyrbar.

Herr Waldenström: Det finnes en annan omständighet i denna paragraf, som gör, att jag skall vara med om yrkandet på återremiss. I 6 mom. säges nemligen: »Den, som i och för arbete eller uppdrag af tillfällig beskaffenhet *eller i följd af uppdrag, lemnadt af Riksdagen*, å annan ort sig uppehåller, må ej af sådan anledning der mantalsskrifvas.» Utskottet förklarar i inledningen till sitt betänkande, att det tillägg, som utskottet här gjort till Kongl. Maj:ts förslag, har afsett att undvika all tvetydighet. Tvetydighet, menar utskottet, skulle kunna föranledas deraf, att Riksdagen nyss beslutit, att fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret skola väljas för tre år. Emellertid torde detta tillägg böra förfullständigas, så att det kommer att heta: *lemnadt af Riksdagen, eller af Kongl. Maj:t*. Det kan nemligen också hända, att Kongl. Maj:t förordnar en person till ledamot af en komité, hvars arbete drager ut under flera år, och för hvilket arbetes skull han till äfventyrs kan vara tvungen att kanske åratals bo på annan plats. Här finnes en lektor vid allmänna latinläroverket på norr, hvilken sedan flera år är förordnad att vara ledamot af bibelkommissionen. Detta förordnande har han af Kongl. Maj:t, och så vidt jag vet, har han under åratals för detta uppdrags skull bott i Upsala. Men det kan väl ej vara meningen, att han

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

Rörande fördenskuil skall mantalsskrifvas i Upsala, när han har sin tjenst i vissa delar af Stockholm.

Kongl. Maj:ts Jag skall således med afseende å detta yrka återremiss af be-
med förslag tänkandet.
till ny för-
ordning an-
gående mantalsskrifning.

(Forts.)

Herr Redelius: En talare på stockholmsbanken yrkade återremiss äfven af § 1 af det skäl, att han önskade, så vidt jag fattat honom riktigt, att mantalsskrifningen skulle förrättas på *annan tid* än den, som nu är föreskrifven och som skulle fortfarande blifva gällande enligt det nu framlagda förslaget; och han sade sig önska, att mantalsskrifningen måtte förrättas i *januari* månad. Då jag som prestman haft ett och annat tillfälle att förut uttala mig mot ett sådant förslag, vill jag nu också yttra några ord emot det — jag ber att få nämna, att jag gjorde det för några år sedan, jag mins ej om det var år 1886 eller år 1887, då frågan sist låg före här i kammaren — *icke i syfte att underlätta arbetet för presterskapet*; ty för sådant syfte skulle snarare, åtminstone i ett fall, framflyttningen af mantalsskrifningstiden vara gynsam: vi prester skulle då komma ifrån den der kompletteringen, som det nu är oss ålagdt och fortfarande skulle vara oss ålagdt att insända till häradskrifvaren, om alla de förändringar, som timat i folkmängdsförhållandena under tiden från mantalsskrifningsförrättningsdagen till och med den 31 december. Denna uppgift komme vi således ifrån, i händelse mantalsskrifningen icke förrättades förr än efter den 1 januari. — Det är således icke detta skäl, utan ett annat, som är, åtminstone i mina ögon, mycket mera talande, hvilket varit för mig afgörande i fråga om mitt votum i denna sak, det skäl nemligen, att *man behöfver tid för att verkställa sina embetsåligganden*. Nu är redan en sådan mängd dylika oss ålagda under januari månad, att det skulle möta synnerligen stora svårigheter att kunna också hinna husförhörsböckernas komplettering och mantalsskrifningen i januari, i fall nu mantalsskrifningen förlades dit, utan att på *samma gång* en hel del andra föreskrifter lemnades om tiden för en hel hop andra expeditioner. Januari-expeditionen är mycket stor — jag ber att få nämna detta för dem af herrarne, som icke känna till det förut — nästan till alla slags myndigheter i riket skola presterna då inkomma med rapporter och förteckningar, som taga ganska lång tid, så att det svårigen låter sig göra att framflytta mantalsskrifningstiden till januari *utan andra förändringar på samma gång*.

Jag ber bara att få nämna detta såsom motiv för att jag motsätter mig herr Ericssons förslag i nämnda rigtning, ehuru jag för öfrigt icke har något emot återremiss; ty den kan ju hafva sin nytta i alla fall. Särskildt har jag ingenting deremot i afseende å § 3.

Herr *Hazén* förenade sig med herr Redelius.

Herr Wallbom: Jag skall anhålla att få instämna med den förste ärade talaren, som yrkade på återremiss. Han har för mig

klargjort, hvilken oreda det skulle blifva, när det gälde att bestämma, hvar en person skulle skrivas. Då jag ser efter i bevillningsutskottets utlåtande n:o 10, § 8 mom. 4, hvilken som i detta afseende skall döma, står det der: »Uti de vid mantalsskrifningen förekommande ärenden skall förrättningsmannen meddela beslut, som tillika med skälen därför antecknas i det protokoll, som det åligger honom att vid förrättningen föra och hvilket jemväl bör upptaga namnen på de personer, som till följd af sin tjenstebefattning eller såsom kommunalombud tillstädesvarit.» Jag antager, att, när det blir fråga om att en person skall skrivas i en församling, det kan uppstå strid derom vid mantalsskrifningsförrättningen. Det blir väl der, första striden kommer i fråga. Om olika meningar göra sig gällande der, skulle det kunna inträffa, att det blefve nästan omöjligt att på en dag afsluta en mantalsskrifningsförrättning. Det skulle ju kunna inträffa flerstädes, att 10, 20 sådana fall förekomme i en församling. Och då, icke annat än jag kan fatta, häradskrifvaren skall döma dervidlag i första hand, blir det nödigt att försöka få paragrafen litet mera förtydligad. Annars blir det olägenheter för såväl befolkningen som tjänstgörande mantalsskrifningsförrättaren.

Jag anhåller därför att få yrka bifall till förslaget om återremiss.

Herr Johan Johansson i Noraskog: Jag har dröjt i det längsta med att begära ordet egentligen därför, att jag dessförinnan ville blifva satt i tillfälle att höra alla de anmärkningar, som skulle komma att framställas mot det sammansatta utskottets förslag. De hafva, såvidt jag kunnat fatta, inskränkt sig till två, ja, jag kan säga: blott en enda, hufvudsakligen rörande § 3. — Som jag redan vid ett föregående tillfälle tillåtit mig antyda, är detta förslaget kärnpunkt.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har redan sökt ådagalägga, att den valfrihet, som finnes i nu gällande mantalsskrifningsförordning, kan vara förkastlig ur många synpunkter. Och jag misstänker storligen, att, om man också försökte att i detta hänseende inrymma i paragrafen sådana bestämmelser, som den förste talaren åsyftade, svårigheterna icke skulle blifva mindre, utan att de snarare skulle komma att kvarstå i lika hög grad som någonsin förut.

Regeln, såsom förslaget nu är, angifves tydligen i första stycket af mom. 1: »En hvar skall mantalsskrivas, der han är bosatt.» Nu har jag hört, enskildt, och detta mycket mer än under debatten här, att man ville gifva bestämdt företräde åt det stadgandet, som finnes i ännu gällande mantalsskrifningsförordning och som lyder sålunda: »En hvar skall mantals- och skattskrifvas, der han har eller, i följd af sitt vistande, bör anses hafva sitt bo och hemvist.» Det är efter mitt förmenande en väsentlig skilnad på att man »bör anses hafva sitt bo och hemvist» och att man »är bosatt» på ett ställe; och det förefaller mig, som om föreliggande författningsförslag genom den redaktion det fått i detta hänseende skulle hafva blifvit betydligt förbättradt.

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talskrifning.
(Forts.)*

I afseende å andra stycket har utskottet insatt ett, som utskottet trodde, förtydligande tillägg, då det inflickat orden: »*med afseende å innehafvande tjenst eller andra omständigheter* bör anses derstädes hafva sin egentliga hemvist.» Det har anmärkts mot detta, att utskottet ej skilt på allmän eller enskild tjenst härvidlag. Ja, det är fullt riktigt. Utskottet har underlåtit det af den orsak, att det är nästan omöjligt att kunna säga, om vissa tjänster äro enskilda eller allmänna. Detta är fallet med t. ex., hvad den ärade talaren nämnde, direktörskap i banker, vissa bolag och dylikt. Sådan tjenst kan stundom vara af den beskaffenhet, att man stannar i tveksamhet, om den är af allmän eller enskild natur. Anledningen, hvarför utskottet begagnat uttrycket »*med afseende å innehafvande tjenst*», är ock att söka deri, att det i nästa stycke förekommer en annan bestämmelse, der det heter: »Den, som nästa fardag eller derförinnan kommer att flytta till annat distrikt för att öfvertaga fast egendom eller rörelse eller *tillträda tjenst*, bör jemte honom åtföljande personer der mantalskrifvas.» Der är det heller icke uttryckt i det kongl. förslaget, om tjänsten skall vara enskild eller allmän, som är ifrågasatt att tillträdas. Detta tillägg »med afseende å innehafvande tjenst» tillkom också på yrkande från det håll, der man ansåg, att nu gällande mantalskrifningsförordnings föreskrifter i detta hänseende hade en viss betydelse derutinnan, att åtminstone allmän tjenst borde vara bestämmande för vissa personers mantalskrifningsort. Det kan ju förstås sägas, att det kan vara litet obestämdt, huru det ibland kan förhålla sig med denna sak, när t. ex. tjänsten utöfvas på annat ställe än der man bor; men just tillägget »*eller andra omständigheter*» ansåg utskottet skulle kunna utöfva ett visst bestämmande inflytande i detta fall. Med dessa ord kan ju förstås någon enskild verksamhet af den beskaffenhet, att den ej precis är hänförlig till tjänsteförhållande, någon rörelse eller sådant, som står i nästföljande stycke, och som kan behöfva tagas hänsyn till vid afgörandet af ifrågavarande bestämmelses betydelse. Jag för min del anser, att författningsförslaget icke förlorat på det tillägg, som här blifvit gjordt.

Hvad vidare beträffar den anmärkning, som en ärad talare på geflebänken framstälde derom, att vid tillägget i mom. 6 af § 3 jemväl borde inflickas orden »*eller af Kongl. Maj:t*», så var det nog tal om den saken också i utskottet. Men man ansåg, att det dervidlag icke borde kunna uppstå ringaste tvetydighet, huruvida ett uppdrag vore af tillfällig beskaffenhet eller icke, såsom det heter i momentets första rader: »Den, som i och för arbete eller uppdrag af tillfällig beskaffenhet» etc. Ett komitéuppdrag, som den ärade talaren nämnde, måste väl anses vara af tillfällig beskaffenhet. Man vet aldrig, då man får ett sådant uppdrag, om det kan räcka en månad eller ett år eller flera år. Jag har för min del haft komitéuppdrag, som räckt i fulla fyra år, och jag kan till och med af egen erfarenhet meddela, att just denna omständighet föranledde, att man vid den tiden åtminstone försökte beröfva mig min politiska valbarhet i hemorten därför, att

jag innehaft ett dylikt uppdrag så lång tid. Det lyckades icke den gången, och försöket har sedermera icke upprepats. Men hvarför man satte till detta tillägg »eller i följd af uppdrag, lemnadt af Riksdagen», berodde hufvudsakligen derpå, att Riksdagen ju nyligen fattat beslut, att fullmäktiges i riksbanken eller riksgäldskontoret uppdrag kunna blifva treåriga, och då tiden är bestämd på förhand, kan det väl sättas i fråga, huruvida uppdraget är af tillfällig beskaffenhet. Utskottet tordes icke lita på de försäkringar, som utskottets tre eller fyra jurister afgåfvo, att de voro fullt öfvertygade om att uppdraget, fastän det gäfves på tre år, likväl vore att anse såsom af tillfällig beskaffenhet, utan för att vara fullt viss derom, att någon tvist i en sådan sak icke skulle uppstå, blef utskottets majoritet ense om att sätta till tillägget sådant det är. Jag har intet emot att till detta tillägg fogas »eller af Kongl. Maj:t», ty det kan ju gifvas äfven andra uppdrag än komitéarbeten, såsom t. ex. då någon erhåller i uppdrag att sköta ett embete på förordnande, som kan räcka någon längre tid, men som dock äfven måste anses vara af tillfällig art och sålunda af den beskaffenhet, att det bör subsumeras under denna bestämmelse.

Den anmärkning, som af en annan talare på stockholmsbänken uttalades, att mantalsskrifningstiden skulle sättas till början af januari, skulle, såsom förut är anmärkt, nödvändiggöra nästan hela förordningens omarbetande i dess viktigaste stycken. Den frågan var den första, utskottet tog i öfvervägande, innan man skred till detaljerad behandling af förslagens öfriga bestämmelser, och hvarken inom bevillningsutskottet eller sedermera inom det sammansatta bevillnings- och lagutskottet höjdes någon enda röst för ändring med afseende å den nu gällande mantalsskrifningstiden. Beträffande åter den anmärkning, som denne talare på stockholmsbänken framhöll, nemligen att vissa personer icke skulle komma att uppföras i längderna för de orter, de tillhörde, är denna anmärkning undanröjd genom bestämmelserna i § 10 af den del af författningsförslaget, som ännu icke är föredragen.

För min del skulle jag icke med hvad jag nu sagt tveka att yrka bifall till utskottets förslag, sådant som det föreligger. Men det kan ju hända, att Första Kammaren, hvarifrån jag hört flera svåra anmärkingar riktas mot förslaget, återremiterar detsamma, och då kan det ju vara lämpligt, att utskottet å nyo får taga i öfvervägande de anmärkingar, som framställs, och som möjligen kunde leda till några ändringar.

En annan orsak, som gör, att jag icke har så mycket emot en återremiss, är, att i 14 och 15 §§ förekommer en del ansvarsbestämmelser, som naturligtvis äro beroende på huruvida kammaren antager de öfriga delarne af författningsförslaget. Det kan vara lämpligt, att sedan man nu fått höra det hufvudsakliga i detta afseende, man låter den delen, som behandlats af sammansatta utskottet, återremitteras och sålunda hvilat, till dess man behandlat de öfriga författningsförslagen.

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.*
(Forts.)

*Rörande
vissa delar af
Kongl. Maj:ts
proposition
med förslag
till ny för-
ordning an-
gående man-
talsskrifning.
(Forts.)*

Jag vågar hoppas och tro, att åtminstone denna kammare skall antaga de flesta paragraferna i det andra förslaget, och om så blir förhållandet, komma vi nog att i hufvudsak få behålla de bestämmelser, som finnas i sammansatta utskottets nu föredragna betänkande. Under sådana förhållanden skall jag icke yrka bifall till utskottets förslag, och jag vill icke heller motsätta mig yrkandet om återremiss, på det att förslagets viktigaste bestämmelser måtte komma att prövas efter de mindre viktiga stadgandena.

Herr Bengtsson: Jag skall för min del be att få sluta mig till dem, som yrkat återremiss. Det synes mig, som om man derigenom skulle kunna undanrödja en del af de missförhållanden och svårigheter, som påpekats.

Enligt min tanke är § 3 i nu föreliggande förslag fullt lika otydlig, som den är i nu gällande förordning. I mom. 1 af § 3 heter det: »Uppehåller sig någon under olika delar af året inom särskilda mantalsskrifningsdistrikt, betraktas han såsom bosatt i det distrikt, der han vistas under sådana förhållanden, att han med afseende å innehafvande tjänst eller andra omständigheter bör anses derstädes hafva sitt egentliga hemvist.» Uttrycket »sådana förhållanden» etc. är, enligt min tanke, alltför otydligt. Jag tror det varit mycket bättre, om utskottet i stället stadgat »der han under längsta tiden af året stadigt vistats», ty man kan åtminstone bedöma, om en person har vistats längre på ett ställe än på ett annat.

Herr Themptander påpekade i sitt anförande, att i vår nuvarande mantalsskrifningsförordning finnes införd valfrihet för personer, som *ega* fastigheter på två ställen, att skriva sig, der de ville, och han ansåg önskvärdt, att sådan bestämmelse måtte finnas kvar för framtiden. Skulle en återremiss komma till stånd och den saken tagas i betraktande, ber jag för min del att få framhålla, för att äfven bestämmelserna härutinnan må blifva tydliga, att enligt nu gällande mantalsskrifningsförordning icke blott den, som eger fastighet på två ställen, har valfrihet, ty det heter i förordningens § 3: »En hvar skall mantals- och skattskrifvas, der han har eller, i följd af sitt vistande, bör anses hafva sitt bo och hemvist. Härvid iakttages så väl att den, hvilken *innehar* fast egendom eller idkar rörelse inom särskilda mantalsskrifningsdistrikter, må sjelf bestämma och anmäla, på hvilketdera stället han bör mantalsskrifvas» etc. Ordet *innehar* kan, enligt min uppfattning, icke hafva samma betydelse som *ega* fastighet. Det skulle vara en orättvisa att låta den person, som eger två fastigheter i olika kommuner, hafva full valfrihet, men deremot förvägra dylik frihet för den, som idkar jordbruk på två ställen och innehar större fastigheter än den andre, fastän han icke eger dem. Om man begagnar ordet »eger», skulle således en person, som arrenderar två stora egendommar i olika kommuner och vistas än på den ena och än på den andra, icke hafva samma valfrihet som den, hvilken eger ett halft tunnland jord inom olika kommuner.

Det beror blott på honom sjelf, så att, oaktadt utskylderna i de olika kommunerna äro lika, beror det blott på hans sympati för den ena eller andra kommunen, hvar han låter mantalsskrifva sig. Han väljer sjelf, hvilken kommun skall få den förmånen att uppskatta hans kanske stora inkomster.

Om nu frågan blir återremitterad, anhåller jag, att äfven dessa omständigheter må tagas i betraktande. Jag anser, att valfrihet icke bör tillkomma allenast den, som eger, utan äfven den, som innehar fastighet på två olika ställen.

Jag yrkar återremiss på föreliggande betänkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr tal-
mannen gifvit propositioner först på bifall till utskottets hemställan
och derefter på återremiss, beslöt kammaren återförvisa ärendet till
sammansatta utskottet för förnyad behandling.

§ 9.

I ordningen förekom härnäst bevillningsutskottets betänkande
n:o 10, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2, med förslag
till ny förordning angående mantalsskrifning.

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.*

Punkten 1 — innefattande utskottets anmälan, att utskottet vid
behandlingen af ifrågavarande ärende ansett nödigt att sammanträda
med lagutskottet för öfverläggning med afseende å §§ 1, 2, 3, 14
och 15 i författningsförslaget, rörande hvilka delar af förslaget ut-
låtande jemväl, på sätt af nästföregående § i protokollet här ofvan
inhemtas, afgifvits af sammansatt bevillnings- och lagutskott — lades
till handlingarna.

Under *punkten 2*, beträffande öfriga delar af författningsförslaget,
hemstälde utskottet, att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts
förevarande proposition i de delar, utskottet förehaft till behandling,
icke kunnat oförändrad bifallas, måtte för sin del antaga ett inom
utskottet uppgjort *Förslag till förordning angående mantalsskrifning.*

För att afgifva förslag i fråga om sättet för föredragningen af
ifrågavarande författningsförslag, hade ordet begärts af

Herr Johansson i Noraskog, som nu i sådant afseende an-
förde: Jag skall anhålla, att föredragningen af detta författnings-
förslag måtte ske paragrafvis, och beslut fattas för hvarje paragraf
särskildt, samt att kammaren måtte börja med § 4 och sedan taga
paragraferna i den ordning, de förekomma.

Den af herr Johansson sålunda gjorda hemställan bifölls.

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

I följd häraf föredrogs nu till en början § 4, så lydande:

»*Mom. 1.* En hvar, som ej hos annan mantalsskrifves, skall ärligen vid mantalsskrifningen aflemna uppgift enligt bifogade formulär n:o 1, upptagande:

1:o för- och tillnamn, födelseår och födelsedag samt yrke eller tjänst och hemvist för honom sjelf och dem, som till hans hushåll höra eller till följd af aftal om biträde vid jordbruks- eller annan rörelse eller af annan anledning skola hos honom mantalsskrifvas, dervid iakttages, att särskildt för hvarje fastighet uppgifves dervarande personal; börande i uppgiften tillika anmärkas, om någon af deri upptagna personer varit vid senaste mantalsskrifning boende på annat ställe inom distriktet;

2:o den fasta egendom, han inom distriktet eger, besitter eller brukar, och den rörelse, han der idkar;

3:o beloppet af den årliga afgäld eller hyra, som erlägges för hvarje af honom utarrenderad fastighet eller uthyrd lägenhet inom distriktet;

4:o namn och hemvist för de å hans egendom inom distriktet boende eller vid hans rörelse derstädes anställda personer, som äro pligtiga att lemna särskilda mantalsuppgifter;

5:o fartyg, som af honom eges eller för hvilket han är hufvudredare, dess dräktighet och byggnadsmaterial samt derå anbringad ångmaskins drifkraft äfvensom befälhafvarens namn och mantals-skrifningsort;

6:o den fasta egendom, som han eger, besitter eller brukar, och den rörelse, han idkar inom annat distrikt; samt

7:o namn och mantalsskrifningsort för personer, hvilka hos honom uppehålla sig vid den tid uppgiften aflemnas, men icke böra inom distriktet mantalsskrifvas.

Mom. 2. Den, som eger, besitter eller brukar fast egendom eller idkar rörelse inom annat distrikt än det, hvarest han skall mantalsskrifvas, åligger att jemväl till mantalsskrifningen i förstnämnda distrikt aflemna uppgift angående egendomen eller rörelsen med den dertill hörande personal.

Mom. 3. Den i mom. 1 och 2 stadgade utgiftsskyldighet gäller i tillämpliga delar äfven för allmänna inrättningsars föreståndare, bolagsstyrelser och i allmänhet dem, som vårda och förvalta annans egendom.

Mom. 4. Uppgifterna för de inom samma gård i stad eller köping boende personer skola insamlas och aflemnas af gårdens egare eller den, hans ställe företräder.

Mom. 5. På landsbygden må mindre skrifkunnig, hvilken har att aflemna uppgift, som endast afser namn, födelse-tid, yrke eller tjänst och hemvist, meddela densamma muntligen.»

Beträffande lydelsen af mom. 5 i denna paragraf hade särskilda reservationer afgifvits:

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

af herrar *Henricson, S. M. Olsson* och *Bromée* med yrkande, att åt momentet måtte gifvas följande lydelse:

»På landsbygden må mindre skrifkunnig, hvilken har att aflemna uppgift, meddela densamma muntligen»; samt

af herr *G. Jansson* i Krakerud, som yrkat, att utskottet måtte tillstyrka följande lydelse af sagda moment:

»På landsbygden må allmogen och mindre skrifkunnige, hvilka hafva att aflemna uppgift, som endast afser namn, födelsetid, yrke eller tjänst och hemvist, meddela densamma muntligen.»

Herr *Johansson* i Noraskog erhöll å nyo ordet och yttrade: Jag anhåller att få rätta ett tryckfel, som förekommer i 3 mom. af § 4 på sid. 9 i utskottets betänkande. Der står nemligen: »Den i mom. 1 och 2 stadgade *utgiftsskyldighet*» i stället för *uppgiftsskyldighet*. Jag anhåller, att det måtte läsas såsom det bör vara: »*uppgiftsskyldighet*».

Jag har endast velat fästa uppmärksamheten härpå.

Herr vice talmannen *Danielson* anförde: Då kammaren har återremitterat sammansatta utskottets betänkande öfver de paragrafer af mantalsskrifningsförordningen, hvilka af nämnda utskott behandlats, och då jag anser, att dessa paragrafer äro i vissa fall grundläggande för hela förordningen, samt dessutom i detta betänkande, som nu föreligger, förefinnas stadganden, som jag tror vara mindre lämpliga, skulle jag för min del önska, att äfven detta betänkande återremitterades. Icke kan det vara skäl att antaga dessa paragrafer, då man icke vet, huru de paragrafer komma att lyda, som afse det hufvudsakliga och väsentliga.

Jag har särskildt i detta fall fäst mig vid mom. 5 i den nu föredragna paragrafen. Det lyder: »på landsbygden må mindre skrifkunnig, hvilken har att aflemna uppgift, som endast afser namn, födelsetid, yrke eller tjänst och hemvist, meddela densamma muntligen».

Den förmånen, att icke behöfva skriva dessa uppgifter, kan nog i och för sig vara beaktansvärd, men jag hemställer till hvar och en, som känner förhållandena »på landsbygden, om det skall vara nödvändigt att ålägga alla, som icke lemnat skriftliga uppgifter, att komma personligen tillstädes och göra det muntligen. För min del anser jag detta på landsbygden vara alldeles obehöfvt; det skulle endast komma att leda till stora svårigheter, bland annat derhän, att en stor del af dem, som äro skyldiga att lemna uppgifter, skulle komma att blifva uppförda i den förteckning, som skall finnas öfver dem, som icke afgifvit sina uppgifter.

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

Att ålägga allmogen ett besvär, som icke är nödvändigt, är något, som jag tror man bör söka undvika, och jag har därför tänkt, att detta moment skulle kunna få följande lydelse: »Allmogen och mindre skriffkunnig vare icke skyldig aflemna uppgift, der sådan endast afser namn, födelseort, yrke, fastighet eller tjänst och hemvist, utan härvid antecknas hvad församlingsboken upptager, derest ej uppgifter förekomma, som föranleda ändring deraf.»

Med ett sådant stadgande är det ju klart, att allmogen, den stora mängden af dem, som skola införas i mantalslängderna, icke behöfva infinna sig vid förrättningen. När flertalet af dessa öfvervarit husförhören, som ega rum i församlingarna, och då anmält de förändringar eller rättelser, som kunna förekomma, så får man väl hafva det förtroende till församlingsboken, att man antager den vara rätt uppsatt. Vill deremot en eller annan komma tillstådes och aflemna sin uppgift, då sådant af någon förändring vore påkalladt, så skulle han naturligtvis få det.

Då jag sålunda anser, att man icke onödigtvis bör betunga allmogen, så hemställer jag, att kammaren ville till utskottet återremittera den nu föredragna paragrafen, och att utskottet måtte se till, om icke mom. 5 kunde erhålla den lydelse, jag föreslagit. Jag tror, att det godt kan låta sig göra med bibehållande af god ordning, och att kammarens majoritet så mycket mer bör kunna vara med derom, som förslaget skulle afse äfven de mindre skriffkunnige, och sålunda, då dylika finnas i städerna lika väl som på landet, medföra en lättnad äfven för dessa.

Jag yrkar således återremiss af § 5, och att utskottet måtte framkomma med ett förslag i det syfte, jag angifvit.

Häruti instämde herrar *Erickson* i Bjersby, *Anderson* i Tenhult, *Hazén*, *Petersson* i Boestad, *Svensson* i Rydaholm, *Sjöberg*, *Jönsson* i Mårarp, *Andersson* i Löfhult, *Rydberg*, *Kumlin* och *Eriksson* i Elgered.

Vidare yttrade:

Herr *Henricson*: Uti den vid detta betänkande fogade reservationen har jag, jemte herrar *S. M. Olsson* och *Bromée*, yrkat en ändring i detta moment, och hade jag tänkt yrka bifall till denna reservation, men då nu här föreslagits återremiss, så skall jag förena mig i yrkandet derom.

Herr *Jansson* i Krakerud: Herr talman, mine herrar! Som kammaren finner, skulle, enligt detta moment, alla hemmansegare vara skyldiga att lemna skriftliga uppgifter till mantalskrifningsförrättaren. Detta stadgande har jag ansett dels obehöfligt, dels ock medföra ganska stora svårigheter, ty det är klart, om vi taga hänsyn till landsbygden och de många hemmansegare, som der finnas, att

det skall för dem blifva ganska svårt att lemna sådana skriftliga uppgifter. När dertill kommer, att dessa uppgifter måhända äfven skulle åstadkomma oreda och svårigheter för mantalsskrifningsförrättarne, så kan jag icke fatta, hvad de skola tjena till, helst som utan tvifvel många, om icke de allra flesta af dessa uppgifter skulle blifva ofullständiga. Dessa i många fall ofullständiga eller origtiga uppgifter skulle naturligtvis insändas till kammarrätten, som på det sättet skulle få icke så obetydliga packor. Jag kan icke förstå, att kammarrätten skulle kunna finna något nöje i dessa packor, och skulle den också göra detta under det första året, då den fick se de olika skrifprofven, så är jag dock öfvertygad om, att den icke för framtiden skulle finna något nöje deri, och någon nytta kan kammarrätten omöjligt hafva deraf, ty den kan ju icke lita på att dessa uppgifter äro exakta.

Detta är skälet, hvarför också jag reserverat mig i denna punkt, men då nu vice talmannen framkommit med ett yrkande, som går vida längre och som jag anser bättre än min reservation, så skall jag be att få förena mig med honom.

Herr Anderson i Hasselbol: Herr talman! Då jag har närvarit såsom ombud vid åtskilliga mantalsskrifningsförrättningar och derigenom kommit att sätta mig in litet grand i dessa saker, så vill jag meddela, att jag på grund af den erfarenhet, som jag derunder förvärfvat, anser jag mig böra instämma i vice talmannens yrkande om återremiss af denna paragraf för att få den ändrad, ty det är ett alldeles onödigt besvär, som därför bör undvikas, att hvarje ifrågasvarande person skall behöfva vara närvarande vid mantalsskrifningsförrättningen.

Derför yrkar äfven jag återremiss.

Herr Högstedt: I den reservation, herr Jansson vid detta moment afgifvit, ber jag att i hufvudsak få instämma, ehuru jag helst hade önskat, att denna reservation haft följande lydelse: »På landsbygden må, om så önskas, sådana uppgifter, som afse namn, födelse-tid, yrke eller tjänst och hemvist, meddelas muntligen eller genom ombud.»

Med en sådan lydelse skulle man hafva undvikit uttrycket »mindre skrifkunnige», ty dels är detta uttryck något obestämdt, dels anser jag, att det icke må förekomma i en stadga af 1894. I städerna, och särskildt de större, är det absolut nödvändigt, att dessa uppgifter aflemnas skriftligen, men på landsbygden kunna sådana uppgifter saklöst lemnas muntligen. Jag vill förena mig med dem, som yrkat återremiss af denna paragraf.

Herr Persson i Mörarp: Herr talman, mine herrar! Jag ber att få instämma i vice talmannens uttalande, hvilket jag anser hafva goda skäl för sig, men derjemte skall jag, för den händelse att ärendet

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

blir återremitteradt, be att få fästa uppmärksamheten på äfven en annan omständighet.

Det har i våra dagar klagats ofantligt mycket öfver mångskrifveriet, och detta icke utan fog. I föreliggande förslag är det först och främst föreskrifvet, att hvarje person, för så vidt han icke är, som det heter, mindre skrifkunnig, är skyldig att lemna skriftlig uppgift icke endast för sig, utan äfven för det folk, som han har hos sig mantalsskrifvet, och denna bestämmelse bör nog också finnas, måhända med det i mom. 5 omnämnda undantag. Men derjemte förekommer i mom. 2 en bestämmelse om att den, som eger fast egendom inom annat distrikt än det, hvarest han skall mantalsskrifvas, åligger att jemväl till mantalsskrifningen i förstnämnda distrikt, det vill säga det distrikt, der han icke är mantalsskrifven, aflemna uppgift angående egendomen med den dertill hörande personal.

Det förefaller mig, som om denna bestämmelse skulle vara alldeles öfverflödigt, för den händelse att egaren icke sjelf nyttjar egendomen, utan har den utarrenderad, ty då åligger det ju arrendatorn att aflemna dylik uppgift öfver sitt folk. Att detta oakadt ålägga jemväl jordegaren att lemna sådan uppgift förefaller mig alldeles onödigt och leda till ett sådant mångskrifveri, att jag icke förstår, huru vederbörande skola kunna reda sig med alla dessa uppgifter.

Jemte det att jag instämmer i yrkandet om återremiss, ber jag, att, om icke det af mig nu anförda beror af någon missuppfattning från min sida, äfven detta förhållande måtte af utskottet tagas i betraktande.

Herr Grundell: Herr talman! Den, som känner, huru det tillgår och hittills har tillgått utan anmärkning vid mantalsskrifningarna på landet, nemligen så, att vanligen endast några större egendomsegare och industriidkare aflemnat uppgifter, medan deremot den egentliga allmogen nästan aldrig gjort detta, utan häradsskrifvaren fått tillräckliga upplysningar ur den så kallade husförhørs- eller församlingsboken, den, säger jag, som känner till detta förhållande, kan icke förstå, hvarför icke denna sistnämnda kategori af mantalsskrifnings-skyldighet skulle kunna alldeles befrias från åläggande att lemna vare sig skriftliga eller muntliga uppgifter, under förutsättning att församlingsboken lemna fullt besked angående dem.

Medgifvandet att få lemna muntliga uppgifter kan vid första påseendet synas medföra en lindring; men i verkligheten innebär det samma raka motsatsen dertill; ty under det att en person kan aflemna skriftliga uppgifter för en hel by eller till och med för flera byar, måste naturligtvis, när det gäller muntliga uppgifter, hvarenda person komma tillstädes, och det är sålunda lätt att förstå, hvilken onödig tidsspilla derigenom skulle vållas.

Jag ber för min del att få instämma i herr vice talmannens förslag till ändring af mom. 5 under § 4 i föreliggande förslag.

Herr Johansson i Noraskog: Jag skall be att, med afseende å den anmärkning, som den ärade talaren på skånebanken nyss framstälde mot det i mom. 2 förekommande stadgandet, att »den, som eger, besitter eller brukar fast egendom eller idkar rörelse inom annat distrikt än det, hvarest han skall mantalsskrifvas, åligger att jemväl till mantalsskrifningen i först nämnda distrikt aflemna uppgift angående egendomen eller rörelsen med den dertill hörande personal», endast få nämna, att denna bestämmelse icke är någon nyhet, utan att en alldeles liknande bestämmelse återfinnes i den nu gällande mantalsskrifningsförordningens § 6, der det i punkten 2) heter, att »uppgiften till mantalsskrifningen, der den skattskyldige väl har egendom och drifver rörelse, men icke skall för sin person skattskrifvas, endast behöfver omfatta hans dervarande egendom, yrke och rörelse samt dertill hörande personal». Och då detta stadgande kunnat hittills tillämpas utan att gifva anledning till misstydning, så vill jag hoppas, att detta skall kunna ske på samma sätt äfven för framtiden.

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantalsskrifning.
(Forts.)*

För öfrigt, om man ser på innehållet af det formulär, som är bilagd detta författningsförslag och som förekommer å sid. 20—22 i betänkandet, så kan man finna, att meningen icke är, att man skall lemna några detaljerade uppgifter öfver personalen, utan endast uppgift å hufvudpersonerna vid de särskilda lägenheterna.

I afseende å de anmärkningar, som från skilda håll blifvit framställda mot bestämmelsen i mom. 5 af 4 § derom, att blott mindre skrifkundig person på landsbygden, hvilken har att aflemna uppgift, som endast afser namn, födelsetid, yrke eller tjänst och hemvist, skulle ega att meddela densamma muntligen, skall jag be att få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att det väl icke går an att alldeles taga bort denna skyldighet att lemna uppgifter, ty uttrycket landsbygden innefattar väl ganska ofta mer än den egentliga landsbygden, det vill säga smärre hemman och lägenheter. Det finnes nemligen en hel mängd köpingar och stationssamhällen m. m., som också ligga på landet. I fråga om dessa stadgas i mom. 4: »uppgifterna för de inom samma gård i stad eller köping boende personer skola insamlas och aflemnas af gårdens egare eller den, hans ställe företräder.» Denna bestämmelse har naturligen till följd, att såväl i städer som köpingar hvarenda husegare måste lemna fullständiga uppgifter i både det ena och andra hänseendet, och man har dermed afsett att på detta sätt få reda på icke allenast hyresinkomsterna, för att derefter kunna bestämma taxeringsvärdet å egendomar, som äro att hänföra under rubriken »annan fastighet», utan äfven på hvilka personer som af en eller annan orsak böra i taxeringslängderna uppföras. Det är af denna anledning, som först komitéu och sedermera Kongl. Maj:t ansett, att man väl skulle kunna slippa skriftligen afge sådana uppgifter, som endast afse namn och födelsetid o. s. v., men deremot under alla förhållanden vara skyldig att aflemna uppgifter, som afse fast egendom.

För min del tror jag, att man icke behöfver stanna i förlägenhet för att afgöra, hvilka som skola anses vara mindre skrifkundiga, hvarför

Angående
förslag till ny
förrättning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

jag tror att man kan antaga förslaget, sådant det är formuleradt, och jag skall därför taga mig friheten att yrka bifall till paragrafen oförändrad.

Herr Redelius: Jag ber att få yttra ett par ord angående uppgifternas beskaffenhet, vare sig de skola ske skriftligen eller muntligen eller meddelas en eller flera gånger; och ber jag dervid att få fästa uppmärksamheten på något, som jag hade trott icke skulle hafva varit obeaktadt, men som, då så tyckes vara förhållandet, föranledt mig att nu begära ordet. Vi hafva nemligen och skola fortfarande hafva i kyrkoboken eller husförhørsboken, såsom den nu heter, och hvilken härefter skall komma att heta församlingsboken, den fullständigaste förteckning öfver den folkmängd som finnes, till hvilken bok alla nödiga uppgifter skola lemnas och hvartill författningsförslag är, såsom jag tror mig veta, under utarbetning — jag har åtminstone sett korrekturet till detsamma och äfven varit i tillfälle att taga någon liten kännedom om det deri intagna förslag om kyrkoskrifning, som också af utskottet beröres i dess nu föreliggande betänkande. Jag får härvid säga, att om hvar och en som sig bör ordentligt lemnar fullständiga och rigtiga uppgifter till församlingsboken, så behöfdes ju i dessa delar förvisso icke annat eller mer, än att mantalsskrifningsförrättaren toge en afskrift af dessa uppgifter, och då vore härmed allting klart.

Jag kan således icke finna det vara lämpligt att ålägga allmänheten skyldighet att lemna uppgifter två gånger, nemligen först en uppgift till presterskapet och sedan en uppgift af samma innehåll till mantalsskrifningsförrättaren.

Jag tror mig veta, att det lär vara föreslaget att i kyrkoskrifningsförrättningen stadga ansvarspåföljd af böter intill 5 kronor för dem, som underlåta att i rätt tid aflemba flyttningsattest för sig och sinä tjenare. Är emellertid denna uppgift lemnad, hvad behöfves då vidare?

Nu har man här begärt återremiss af saken, och har jag för min del ingenting att invända deremot, men jag ber dock, att man vid denna punkt ville taga ifrågavarande sak i öfvervägande, så att man må slippa att göra dessa dubbla anmälningar, de må nu ske skriftligen eller muntligen.

Vidare en annan sak. I afseende på tiden, som är föreslagen för granskningen, ber jag att få påpeka nödvändigheten deraf att denna tid förlänges, enär den föreslagna tiden af 5 dagar enligt min åsigt är allt för kort tilltagen. Granskningstiden kan mycket väl framskjutas till den 1 april, då den komme att vara 14 dagar, och dermed skulle den saken vara afhjelpat utan olägenhet. Äfven i det afseendet önskar jag återremiss.

Med herr Redelius förenade sig herrar *Ekströmer*, *Larsson* i Mörtlösa, *Mallmin*, *Pehrson* i Törneryd, *Ola Bosson Olsson*, *Göransson*, *Waldenström*, *Carlsson* och *Hansson* i Solberga.

Herr Holmgren: Genom ett bifall till nu föredragna 4 §:s 5:te moment ålägger man landsbygdens befolkning en skyldighet, som för mången bland densamma skulle komma att kännas ganska betungande. Det finnes nemligen rätt många personer, som kunna hafva två mil och derutöfver till förrättningsstället; och det är ju då klart, att en bestämmelse om åliggande för dessa att infinna sig der på en bestämd dag icke skulle vara för dem välkommen. Det kan också ifrågasättas, huruvida man kan bereda lokaler med tillräckligt utrymme för en så stor massa folk, som sålunda nödgades inställa sig för att meddela muntliga upplysningar. Jag anser alltså, i likhet med talaren på bohuslänsbänken, att denna sak skulle kunna bättre ordnas, och i hvarje fall är det ju att föredraga den hittills gällande praxis, att uppgifterna beträffande allmogen och mindre skrifkunnige lemnas genom vederbörande presterskap medelst utdrag ur kyrkoboken.

Jag ber därför, herr grefve och talman, att få biträda det yrkande, som är framställt af herr vice talmannen.

Herr Hahn: Som jag tager för alldeles gifvet, att mom. 5 af den föredragna § kommer att återremitteras, och den diskussion, som afser detta moment, i viss mån kommer att blifva en vägledning för den ändring deri, som möjligen kommer att ske, skall jag be att få med några ord uttala min tanke om nämnda moment. Jag tror alls icke, att det här föreslagna momentet är behöfligt. Jag kan nemligen icke inse, hvarför landsbygden skall stå i en undantagsställning gent emot städerna. Sedan folkskolan nu funnits i öfver 50 år och verkat derhän, att det icke bör vara så synnerligen klen med skrifkunnigheten bland befolkningen, så torde det icke blifva så svårt att få ifrågavarande uppgifter skrifna. Någon synnerlig tidsvinst derigenom att uppgifterna ske muntligen i stället för skriftligen kan det ej heller enligt min uppfattning blifva. I senare fallet kan en hvar blott behöfva vända sig till närmaste skrifkunnige för att få sina anteckningar verkställda, och sedan kan en person medtaga flere uppgifter på en gång, hvilket ju på det stora hela medför tidsbesparing. Då man nu af momentet ser, att medgifvandet att aflemna muntliga uppgifter endast afser »namn, födelsetid, yrke eller tjänst och hemvist», så synes mig, att dessa enkla uppgifter jemväl borde utan nämnvärda olägenheter kunna meddelas skriftligen. Man skulle blott behöfva hafva små tryckta blanketter att ifylla. En sådan bestämmelse skulle i viss mån vara bindande, då allmänheten på landsbygden vandes vid att lemna skriftliga uppgifter.

För min del anser jag, att momentet gerna kan helt och hållet utgå.

Herr Bokström: Jag förmodar, att det yrkande på återremiss, som blifvit framställt, kommer att af kammaren bifallas. Icke desto mindre skall jag anhålla att få yttra några ord rörande den uppgiftsskyldighet, som väckt så stora farhågor.

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

I nu gällande förordning angående mantalsskrifning är det en ovilkorlig skyldighet för en hvar, som har en själfständig ställning, att lemna uppgifter till mantalsskrifningen, visserligen för en stor del muntligen; men, ehuru en sådan ovilkorlig skyldighet finnes, så tillämpas den dock icke i verkligheten af det skäl, att mantalsskrifningsförrättaren ur församlingsboken är i tillfälle att hemta de för mantalsskrifningen erforderliga uppgifterna. Så kommer det ock, tänker jag, att allt framgent tillgå. Det må emellertid vara godt och väl, att en del uppgifter kunna hemtas ur kyrkoboken; men dock kunna icke alla de erforderliga uppgifterna derur erhållas. De uppgifter, som der kunna hemtas, omnämnas i 1:a punkten af 1:a mom. i § 4, der det talas om »för- och tillnamn, födelseår och födelsedag samt yrke eller tjänst och hemvist». Ja, man kan ju äfven derur få reda på den fasta egendom, som en hvar skattskyldig har inom sitt distrikt; men derförutom är det för det allmänna, för staten och kommunen af vigt att få reda på några andra förhållanden, som omförmälas uti 3, 5, 6 och 7 mom., och beträffande dem är det nödigt att erhålla särskilda uppgifter, och dessa skriftligen. I qvantiteten utgöra dessa senare uppgifter ett försvinnande antal i förhållande till dem, som hemtas ur kyrkoböckerna, och de spela således icke någon stor roll. När man dertill lägger, att åtminstone det sammansatta bevillnings- och lagutskottet borttagit bötesbestämmelser för underlåtenhet att lemna dessa uppgifter, så tror jag, att i verkligheten den uppgiftsskyldighet, hvarom här är fråga och som i det stora hela visserligen icke saknas i den gamla författningen, icke bör kunna gifva anledning till så stora farhågor, som man här velat göra gällande.

Jag har velat nämna detta under antagande, att kammaren återremitterar paragrafen; och om dervid någon lyckligare begränsning kan ske, så skall jag icke hafva någouting deremot.

Herr Folke Andersson: På samma gång jag ber att få instämma med herr vice talmannen och herr Redelius, skall jag be att få påpeka en bestämmelse i 7 punkten af 1 mom., der det bland uppgifter, som jag skall aflemna, talas om namn och mantalsskrifningsort för personer, hvilka hos mig uppehålla sig vid den tid, uppgiften aflemnas, men icke böra inom distriktet mantalsskrifvas. Om t. ex. jag har ett besök af en släktinge eller främling, så synes det mig vara bra orimligt, att jag ovilkorligen skall nödgas uppgifva namnet på en sådan besökande äfven för det fallet, att detta besök är helt kort. Om i förevarande punkt stode inryckt någon bestämmelse om huru lång tid en person skall vistas i ens hem för att man ovilkorligen skall vara skyldig upptaga honom å sina uppgifter till mantalsskrifningen, vore saken något rimligare, men såsom det nu är, innebär ju föreskriften en orimlighet och leder till det af her Anders Persson omnämnda mångskrifveri. Då nu hela §, såsom jag hoppas,

blir återremitterad, hemställer jag, huruvida ej utskottet skulle helt och hållet kunna stryka punkten i fråga.

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

Herr Wallbom: Jag begärde ordet egentligen för att yrka bifall till vice talmannens förslag.

Derefter har emellertid uppträdt en talare, som yrkat på, att 5:e momentet skall vara som det är af utskottet formuleradt. Jag frågar: hvarför skall det så vara? Har man på landsbygden lidit något af de nuvarande lagbestämmelserna? Nej, visst icke. Det blir icke samma förhållande i städerna och på landet i fråga om mantalsskrifningen. Städerna fordra mera noggranhet i fråga om mantalssuppgifterna. Det är på landet bra mycket bättre stäldt med uppgifterna i husförhörsboken än i städerna.

Det är också säkert, att om det i denna kammare funnes någon representant för den tjänstemannaklass, som man genom detta förslag komme att pålägga en tung börda, jag menar häradsskrifvarne, så skulle de träda upp och försvara sig. Det finnes inom kammaren representanter för en annan tjänstemannaklass, som beröres af detta förslag, och de taga nog vara på sina intressen, men häradsskrifvarne är det ingen som försvarar.

Här skola inlemnas skriftliga uppgifter från hvarje landtbrukare på landet. Så skall det också lemnas uppgifter från dem, för hvilka det enligt tabell 1 i anmärkningskolumnen begäres särskild debetsedel. När häradsskrifvaren fått in alla dessa papper, så skulle man kanske tro, att han endast behöfde binda i hop dem. Men så är icke förhållandet, ty han måste gå igenom hvartenda ett och se efter, för hvilka personer denna anmärkning förekommer. Det blir ett förfärligt göra för häradsskrifvarne att taga reda på dessa personer. Det skulle bli, jag vet icke hvad jag skall kalla det, men nog gör det skäl för benämningen onödigt skrifveri.

En annan sak är också, att det i städerna finnes tryckta blanketter att tillgå, men på landet långt bort från städerna är det icke lätt att få sådana.

Jag yrkar bifall till herr vice talmannens förslag.

Herr Olsson i Mårdäng: En ärad talare yttrade nyss, att det med de föreslagna nya bestämmelserna skulle i vissa fall till häradsskrifvaren inkomma dubbla uppgifter. Jag tror, att det kan visas exempel på, att det ibland kan komma till och med tredubbla uppgifter om en person. I mom. 1 fjerde punkten talas det om att egare af jordegendom skall lemna uppgift om »namn och hemvist för de å hans egendom inom distriktet boende eller vid hans rörelse derstädes anställda personer, som äro pligtiga att lemna särskilda mantalssuppgifter». För dessa får man alltså en uppgift i kyrkoboken, en från hemmansegaren eller egaren af egendomen och en från dem sjelfva. Kan det vara nödvändigt att lemna alla dessa olika uppgifter? För

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

min del tror jag det icke, i all synnerhet som den uppgift, som omnämnes i 1 mom. 4 punkten, endast skulle afse namn och hemvist.

Jag skulle därför helst se, att denna punkt komme att utgå, och jag tillåter mig framställa yrkande derom.

Jag tror äfven, att det kan framvisas fall, då det kommer att ställa sig tvistigt i afseende på denna uppgift, nemligen då det är fråga om en egendom, som eges af flera personer. Hvilken af dessa skall då lemna uppgiften? Det torde blifva ganska svårt att afgöra.

Det är äfven en annan omständighet, som enligt mitt förmenande sammanhänger härmed, och det är, att, om en egare inom ett annat distrikt eger en egendom och har personer boende eller sysselsatta på densamma, han icke har skyldighet att för dessa lemna någon uppgift, och följaktligen blifva dessa icke så noggrant uppgifna som de, hvilka bo på hans egendom i det distrikt, der han själf är bosatt.

På samma gång jag instämmer i herr vice talmannens förslag och i herr Redelii yttrande äfvensom i det yrkande, som gjorts af herr Folke Andersson, skall jag be att få hemställa, att denna punkt måtte ur förslaget utgå.

Herr Persson i Stallerhult: Då första delen af mantalsskrifningsförordningen, som afhandlades i sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande, blifvit återremitterad, så är det väl alldeles gifvet, att äfven denna del kommer att till utskottet återförvisas.

Jag kan emellertid icke underlåta att uttala den förhoppning, att, för den händelse sammansatta bevillnings- och lagutskottet skulle på grund af återremissen komma med en sådan förändring i förslaget, att den nuvarande valfriheten skulle bibehållas, detta förslag måtte af kammaren afslås.

Beträffande den nu föredragna paragrafen, kan jag efter alla de anmärkningar, som mot den samma blifvit gjorda, icke finna, att de äro så befogade, som det låter. Ty mig synes den föreslagna förändringen från gammalt till nytt åtminstone icke vara en förändring till det sämre, utan snarare till det bättre.

I den gamla författningen heter det, att en hvar »husbonde» skall vid mantalsskrifningen uppgifva de och de personerna. I den nya heter det, att »en hvar, som icke hos annan mantalsskrifves», skall aflemna dylika uppgifter. Skilnaden i detta fall är sålunda icke så stor, och jag tror i allt fall icke, att mot den föreslagna ändringen några befogade anmärkningar kunna göras.

Beträffande de uppgifter, som man befarat skulle blifva så besvärliga att tillhandahålla vid mantalsskrifningen, förmodar jag, att, om förslaget antages, alldeles samma förfaringsätt kommer att tillämpas som hittills, och på landet har, åtminstone på den ort jag tillhör, det icke iakttagits så stor stränghet beträffande fordringen på skriftliga uppgifter, utan äfven muntliga uppgifter hafva mottagits, hvilka afsett annat och mera än här omnämnda namn, hemvist o. s. v.

Men i alla fall skall jag icke motsätta mig en återremiss för att få en förenklad form i fråga om denna paragraf, helst som jag hörde af herr Redelius, att han icke hade något emot, att mantalsuppgifterna skulle lemnas endast till pastor och att de sedan skulle af honom medhafvas till mantalsskrifningen och der godkännas. Det är på detta sätt, komitén önskade, att paragrafen skulle formuleras, men det har vederbörande statsråd icke vågat sig på till följd af det motstånd, förslaget rönt från presterskapets sida. Men då nu en prestman här i kammaren yrkat på, att denna bestämmelse skulle upptagas, så kan jag ej annat än finna det önskvärdt, att så måtte ske. Jag skall taga mig friheten uppläsa den § i komiténs förslag, som handlar om, huru mantalsuppgifter skola aflemnas. Den lyder: »En hvar, som ej hos annan mantalsskrifves, skall årligen under loppet af december månad i och för nästkommande års mantalsskrifning till pastor å tid och ställe, som af honom gemensamt för hela församlingen eller särskildt för olika delar deraf utsättas och i god tid förut i kyrkan kungöras, aflemna uppgift enligt bifogade cirkulär n:o 1, upptagande» o. s. v. alldeles som det nu står i utskottets förslag. Dessa uppgifter skulle sålunda aflemnas vid förskrifningen eller husförhören, och sedan skulle pastor aflemna dem vid mantalsskrifningen, så att vederbörande alltså icke skulle behöfva lemna nya uppgifter. Detta har man emellertid icke vågat upptaga, emedan det rönt stort motstånd från presterskapets sida, då det hade att afgifva yttrande angående förslaget.

Då nu emellertid herr Redelius är ense med komitén derom, att dubbla uppgifter äro onödiga, och att man mycket väl kan reda sig med enkla, så hoppas jag, att, om förslaget kommer att återremitteras, det kommer att omarbetas i detta afseende, så att man får ett enklare sätt än det nu föreslagna.

För min del har jag alltså ingenting emot en återremiss, alldenstund jag hoppas, att man derigenom skulle vinna detta syfte, som innebär en stor förbättring.

Herr Berglöf: Den nu ifrågavarande författningen har ju sin ganska stora betydelse, då den är grundläggande först och främst för folkmängdsstatistiken, som ligger till grund för en hel mängd val i landet, vidare för alla beskattningsangelägenheter och slutligen äfven för en hel del fattigvårdsmål.

Det är en ständig strid emellan kommunerna angående beskattningsfrågor, och då mantalsskrifningsförordningen är grunden för beskattningen, så är det heller ej underligt, att man strider om mantalsskrifningsförordningen och platsen, der en hvar skall mantalsskrifvas.

Då frågan är af så stor vikt, skulle man hafva kunnat tänka sig, att man efter 20-årigt arbete med denna författning skulle fått fram ett bättre förslag än nu föreliggande.

Det fel, hvartill man härvidlag gjort sig skyldig, torde vara det, att man här som vid mången annan lagstiftning sökt lappa på

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals
skrifning.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
förrådning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

ett gammalt kläde, att man sökt lappa på 1861 års gamla förordning och icke genast satt sig ned och skrivit en ny, mera tidsenlig. Jag tror, att om man låtit bli den gamla författningen och kastat sig in på en ny lagstiftning, så skulle arbetet dels hafva varit lättare och dels kommit fram i mera fulländad form.

Under förarbetena till föreliggande förslag har det varit påtänkt att taga annan tid för mantalsskrifningen än den gamla eller årets sista månader. Det har vid flera tillfällen inom denna kammare uttalats som önskningsmål att få tiden för mantalsskrifningen förändrad, och det är alldeles gifvet, att det innebär en orimlighet, att det skall taga en tid af 3 år med behandlingen af mantalsskrifningen, debiteringen och uppbörden, så att den mantalsskrifning, som verkställes under november och december 1893, är grundläggande för den uppbörd, som eger rum 1895.

Med denna långa tid mellan mantalsskrifningen och uppbörden är det gifvet, att en hel del förändringar inträffa, som åstadkomma besvärligheter i handräkningsväsendet och svårigheter för resp. uppbördstagare att få ut sina uppbördsmedel. Detta skulle kunna afhjelpas, om man hade god vilja, och frågan behöfde icke möta de svårigheter, som åtskilliga myndigheter och embetsverk här i sina utlåtanden hafva uttalat.

I afseende på den föreliggande punkten om dessa skriftliga eller muntliga uppgifter, må jag säga, med den kännedom jag har om skrifkunnigheten på landsbygden och med den kännedom jag har om beskaffenheten af de skriftliga handlingar, som inkomma från landsbygdens invånare, att skriftliga mantalsuppgifter på landsbygden äro både onödiga, olämpliga och besvärliga för allmänheten. Hvarför skall man fordra in uppgifter på saker, som är ut och är in äro ungefär desamma? Det är ingen annan förändring än den, att t. ex. ett barn födes eller någon dör eller ett par gifter i hop sig; och om dessa saker kan man med lätthet få uppgift från presterskapet, så att ifrågasvarande skriftliga uppgifter äro onödiga och besvärliga.

En annan sak i afseende på mantalsskrifningen på landet, som jag tror vara nödvändig, är, att sexmännen, som förut lemnat upplysning och meddelanden vid mantalsskrifningarne för resp. rotar, på något sätt blifva ersatta. Vill man icke behålla sexmännen, såsom varande en föräldrad institution, så må man inrätta rotemän, som komma till mantalsskrifningen med muntliga uppgifter för vissa områden inom kommunen. De s. k. kommunalombuden, som omtalas i mantalsskrifningsförordningen och som kommunalstämman skulle utse, äro icke desamma som sexmännen, utan sådana, som skola lemna uppgifter rörande resp. personers förmåga att utgöra sina skatter. Men för rotemännen, eller hvad man vill kalla dem, borde det vara ett åliggande att lemna muntliga upplysningar i afseende på mantalsskrifningsförhållandena, hvilka äro synnerligen viktiga och angelägna. Deremot skall man icke besvära allmogen med att komma in med

skriftliga uppgifter eller personligen infinna sig för att lemna muntliga uppgifter.

Här har i öfrigt såväl i afseende på det sammansatta utskottets betänkande som i afseende på detta betänkande framförts så många anmärkningar, att jag må säga, att hela författningen i det skick, hvori den nu finnes, icke är mogen till antagande, vare sig i nu befintligt skick eller efter återremiss till utskottet. En annan viktig fråga, som står med denna i sammanhang, är lagstiftningen om kyrkoskrifningen. Lagbestämmelser härutinnan ligga fortfarande under behandling; de äro icke färdiga. Men det kan väl icke vara lämpligt att besluta om mantalskrifningsförordningen ensamt för sig, då, efter hvad som presterskapet inom kammaren upplyst, mantals- och kyrkoskrifningarne stå i oafvisligt förhållande till hvarandra. Detta under 20 år påarbetade förslag tror jag kan ligga till sig ännu någon tid, öfverses af resp. myndigheter och framför allt af regeringen och komma fram i mera fullmoget skick i sammanhang med kyrkoskrifningsförordningen. På grund häraf och på grund af de många anmärkningar mot förslaget, som för öfrigt framstälts, tager jag mig friheten att yrka afslag icke blott på den föreliggande paragrafen, utan på hela författningen.

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Arnoldsson, Larsson* i Berga och *Åkerlund*.

Herr Redelius: Herr Persson i Stallerhult hade ett yttrande nys, som uppkallat mig, och det så allvarsamt, att jag ansett för min pligt att begära ordet för att närmare förklara mig öfver ett och och annat, som han sade. Ty jag känner mig verkligen träffad af den anmärkningen, som han framstälde, att från presterligt håll anmärkning framstälts mot den del af förslaget, som förelåg från mantalskrifningskomitén i denna punkt i fråga om uppgifterna. Det fans verkligen ett förslag, som jag för min del icke vill hafva upphöjdt till lag. För att få försvara mig i dessa frågor, utan att blifva utsatt för svårare missförstånd, så ber jag kammaren om öfverseende, i fall jag kommer att vidröra åtskilligt, som redan är sagdt både af mig och af andra talare förut, då jag icke ser mig i stånd att på annat sätt klargöra min mening och min ställning till frågan om uppgifterna.

Jag får kanske börja med det förhållande, som är i denna del, ett förhållande, som jag för min del anser kunna utan svårighet få fort fara. När uppgifterna samlas till den s. k. rättelse för kyrkoskrifningen, så sker det hos mig åtminstone vanligen på husförhöret före början af den religiösa delen, en timme eller två, allt efter som rotarne äro större eller mindre. Då är vanligen hela roten samlad, så många som kunna infinna sig, äldre och yngre, män och kvinnor. Då får man enligt mitt förmenande fullständiga och pålitliga uppgifter till husförhörsboken. Men dessa lemnas i regeln muntligen. Skriftligen kan det icke sägas ske på annat sätt och i andra delar, än att om någon kommer och säger, att han skall skrivas för en ny hemmansdel, större eller mindre, anser jag mig pligtig att begära att få

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

se antingen köpebrevet eller åtminstone köpekontraktet, och det för-
utan skrifver jag honom icke såsom egare. Uppgifver någon sig som
arrendator, d. v. s., om hemmansegaren själf icke uppgifver arren-
datorn — ty det må ju vara tillräckligt — utan arrendatorn i ega-
rens frånvaro vill skrivas, så ber jag att få se arrendekontraktet och
antecknar naturligtvis på promemorian datum för både det ena och
det andra, för att derom lemna uppgift åt häradsskrifvaren vid den
förestående mantalsskrifningen. Och så fordrar jag naturligtvis för
dem, som flytta in, att flyttningsattest lemnas, hvarförutan jag natur-
ligtvis icke kan inskrifva dem i husförhörboken.

När på detta sätt anteckningar om de uppgifter, som lemnats
om inflyttning och utflyttning, födelse och död, o. s. v., äro riktigt
och ordentligt gjorda, då menar jag, att husförhörboken är så klar
som den rimligtvis kan blifva. Och då får jag också säga, att då
behöfves ingenting mera. Jag har i mitt förra anförande sagt, att
jag ansåg, att det icke behöfdes mera, än att mantalsskrifningsförrät-
taren fick afskrifva dessa uppgifter utan att något nytt åläggande
skulle komma till, hvarigenom enskilde familjefäder m. fl. i försam-
lingen skulle åläggas *skriftliga* uppgifter till mantalsskrifningen, sedan
dessa muntliga uppgifter aflemnats, vare sig detta skett vid husför-
höret eller det skett vid den särskilda förskrifningsförrättningen seder-
mera. Men det var icke detta, som mantalsskrifningskomitén före-
slagit och som jag bland andra motsatte mig; utan det var något helt
annat, så vidt jag kan fatta. Det gick ut på, att alla skulle lemna
sina *skriftliga* uppgifter enligt *formulär*, som nu äro visade, och lemna
dessa till presterskapet, hvilket det sedan skulle åligga att numrera
dem i alfabetisk ordning, genomdraga dem och lemna dem till man-
talsskrifningen, hvarförinnan presten äfven skulle hafva rättat dem.
Jag frågade mig, huru det för mig skulle vara möjligt att rätta en
uppgift, som jag själf skulle rätta mig efter. Ty jag skulle först
införa rättelserna i husförhörboken efter dessa skriftliga uppgifter,
och sedan skulle det också åligga mig att rätta sjelfva de skriftliga
uppgifterna. Detta ansåg jag vara en motsägelse, som jag icke kunde
anse helsosam i något hänseende. Och dertill kommer, att i sam-
manhang med detta föreslagna åliggande för presterskapet förbundits
åtskilligt annat ansvar, som jag icke vill vara med om, just i fråga
om mantalsskrifningsskyldigheten. Jag tror, att jag hade skäl för att
motsätta mig detta förslag från mantalsskrifningskomiténs sida, på
samma gång jag kan vara med om det, som nu här i kammaren fram-
hållits af mig och andra talare.

Jag ber att få uttala denna min uppfattning, att jag icke anser
mig komma i motsägelse mot mig själf för den sakens skull, utan
godt kan förlika det ena med det andra. Det var det, jag ville svara
herr Persson i Stallerhult.

Herr Henricson: Då jag förra gången hade ordet, trodde jag
icke, att diskussionen skulle blifva så omfattande, och därför inskränkte

jag mig till hvad jag då sade. Emellertid har nu yttrats åtskilligt, som jag skall anhålla att få med några ord bemöta.

Reservanterna, nemligen jag samt herrar Olsson och Bromée, hafva icke velat införa något nytt, ty i nu gällande författning förefinnes redan en föreskrift derom, att allmoge och mindre skrifkunniga personer må vid förrättningstillfället muntligen meddela sina uppgifter, och dessa personer hafva således hittills varit skyldiga att afemna dessa uppgifter vid mantalsskrifningstillfället. Här har uttalats farhågor för att detta skulle medföra så stora besvärligheter, och att mången, som underlåte detta, skulle åläggas den föreslagna ersättningen till kronobetjeningen, hvilken egde infordra den felande uppgiften; men jag tror, att dessa farhågor i någon mån kunna skingras, om man genomläser det sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande på sidan 4, der detta förhållande klargöres. Der står nemligen:

»§ 15 i Kongl. Maj:ts förslag innehåller stadganden derom, att derest föreskrifven uppgift icke i behörig tid och ordning afemnas, skall felande uppgift den försumlige affordras. Då emellertid ett sådant affordrande ej synes nödigt i det fall, att tillförlitlig upplysning rörande de förhållanden, uppgiften skolat afse, ändock vid mantalsskrifningsförrättningen erhålles, vill utskottet förorda, att ifrågasvarande stadgande ej göres så ovilkorligt, som Kongl. Maj:ts förslag innebär; och har i utskottets förslag i sådant syfte ofvanberörda ordet »skall» utbytt mot ordet »må».

Utskottets förslag afser att ålägga alla hemmausegare skyldighet att afemna mantalsuppgiften skriftligen. Vi reservanter hafva yrkat, att mindre skrifkunniga må kunna afemna sina uppgifter muntligen. Och jag kan icke tänka mig, att en förrättningsman just skulle vara så angelägen om att få så många skriftliga uppgifter, enär de sedermera skola åtfölja mantalslängden och således blifva till ganska mycket besvär.

Emellertid måste väl något stadgande finnas. Antagligt är ju, att uppgifter icke komma att affordras i annat fall, än då någon tredskas eller underlåter att på något sätt afemna dylika uppgifter, men vid ett sådant förhållande måste väl någon straffpåföljd förefinnas.

Jag har icke något vidare yrkande att framställa.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen. Herr talman, mine herrar! Då jag icke haft tillfälle att närvara vid den diskussion, som hållits rörande den 4:de paragrafen, men hört, att bland andra yrkanden äfven afslag å densamma blifvit yrkadt, så kan jag icke underlåta att lägga kammaren på sinnet att åtminstone låta denna paragraf få åtfölja den allmänna återremissen, på det att icke det inbördes sammanhanget emellan de olika paragraferna måtte rubbas och hela frågans framgång derigenom riskeras. Det är, såsom flera talare upprepade gånger framhållit och äfven jag

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

tillåter mig nämna och erinra, den tredje paragrafen, som är sjelfva hufvudfrågan, men icke för ty är det af ganska stor vigt att få hela författningen ordnad och systematiserad, hvarjemte åtskilliga af de bestämmelser, som i andra paragrafer förefinnas, böra kunna antagas, huru det än går med tredje paragrafen. Särskildt vill jag påpeka sammanhanget med förordningen angående kyrkoskrifning. I det hänseendet har jag hört en föregående talare yrka afslag, emedan han ansåg, att författningen rörande mantalsskrifning borde ställas i direkt samband med kyrkoskrifningsförordningen och först då underkastas pröfning. Detta skulle dock enligt min tanke ytterligare försvåra i stället för att förenkla lösningen af denna redan nu ganska kinkiga fråga.

Hvad nu beträffar den detaljfråga, som jag hört egentligen gifvit anledning till diskussionen, nemligen den i denna paragrafs femte moment befintliga föreskrift om mantalsuppgifters aflemnande, så har Kongl. Maj:t framställt sitt förslag i den tanke, att befriade från att aflemna skriftliga uppgifter skulle vara mindre skrifkunnige, dock endast i särskildt uppräknade fall eller att dylika, som icke ega fastighet, skulle få muntligen aflemna de uppgifter, som endast afse namn, födelsetid, yrke eller tjänst och hemvist. Jag kan icke neka till, att det vore viktigt och nyttigt att få skriftliga uppgifter från alla fastighetsegare; och hvilken fastighetsegare finnes väl i Sveriges rike, som icke kan skriva en dylik uppgift? Och finnes det verkligen någon, som icke kan konsten, huru nyttigt vore det icke för honom att lära sig den! Jag anser, att det icke är för mycket begärdt af våra svenska fastighetsegare, att de skola kunna skriva så simpla uppgifter som: jag eger detta hemman och har i min tjänst så och så många drängar och pigor. Men besväret kanske anses för stort, och i sådant fall erkänner jag, att det icke är någon kardinalfråga, ehuru jag anser, att det icke anstår våra fastighetsegare att säga: vi kunna icke skriva sådana uppgifter.

Jag har emellertid ansett, att denna paragraf borde få af utskottet pröfvas lika väl som öfriga delar af förslaget.

Herr vice talmannen Danielson: Då herr statsrådet lade vigt på att alla fastighetsegare borde vara skyldige att aflemna sådana här uppgifter, så får jag säga — och det tror jag, litet hvar känner till — att i landsorten inom många kommuner det knappt finnes någon, som icke är fastighetsegare, och då skulle således alla vara skyldige att årligen aflemna uppgift om sina fastigheter. Hvertill skulle detta tjena, då fastigheten kanske icke ombyter egare hvar tionde eller tjugonde år, och det är känt, att det är samma egare och samma förhållande? Hvertill skulle det tjena, att denna lilla fastighetsegare, som kanske eger blott en mindre jordlägenhet eller husbyggnader eller låt vara hemmansdel på $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ hemman eller något mera, skall komma med en sådan uppgift? För öfrigt kan det ju också hända, att det stora flertalet af de mindre

fastighetsegarna såsom jordlägenhetsinnehafvare och husegare är ute på arbetsförtjenst på andra håll, ja, kanske som idkande fiske eller sjöfart på långt aflägsna platser. Hvarför skulle det vara så nödigt att ålägga dessa att lemna uppgifter eller för en kostnad af 1 krona 50 öre till ersättning åt kronobetjeningen infordra dem af honom i händelse af försummelse. Jag kan icke tro, att Riksdagen vill stifta en lag, som på sådant sätt skulle trakassera allmänheten, och har det förut funnits en sådan bestämmelse, som nu påyrkas, så anser jag, att det icke är mer än rätt att ändra ett sådant förhållande, som kan föranleda onödiga trakasserier.

Man har talat om att i 15:de paragrafen ordet »skall» utbytt mot ordet »må», men i alla händelser är detta »må» så tillräckligt starkt, att, i händelse den försumlige uraktlåter att aflemna sin uppgift, mantalsskrifningsförrättaren kommer att anmäla förhållandet hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som eger att införskaffa den felande handlingen genom anlitande af kronobetjeningen, hvilken för detta sitt besvär erhåller 1 krona 50 öre. Det är visserligen föreslaget, att böterna skola falla bort, men 1 krona 50 öre är dock en utgift, och då den är alldeles onödig, kan jag icke tro, att denna kammare vill stifta en lag, hvarigenom man rent af föreskrifver en så onödig bestämmelse.

Jag beklagar, att utskottets vice ordförande yrkat bifall till denna paragraf, och det ser ut, som om en återremiss af densamma icke kan vinna mycket understöd, då äfven en annan ledamot af utskottet yttrat sig på samma sätt, men jag hoppas dock, att, om denna fråga mot förmodan skulle återkomma i samma skick, denna kammare måtte beakta frågan, och jag skulle då hellre vilja hafva afslag på alltsammans än bifall till paragrafen, sådan den nu föreligger. Jag vill emellertid hoppas, att utskottet, i händelse af en återremiss, är vänligt att afgifva sin hemställan i den rigtning, som jag tror, denna kammare i detta fall önskar.

Herr *Hammarström* instämde med herr vice talmannen.

Herr *Jansson* i *Krakerud*: Herr talman! Jag skall först anhålla att få ansluta mig till herr vice talmannens yrkande, men på samma gång hemställa till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, hvartill dessa skriftliga uppgifter skulle tjena, då hemmansegarne skulle sysselsätta sig med dem för att lära sig skriva sådana uppgifter? Hvilken fördel skulle vederbörande få af dessa uppgifter, hvilka icke vore fullständiga, ty under det att man håller på att lära sig något, kan man icke göra något fullständigt? Det skulle således dröja rätt många år, innan dessa uppgifter finge någon som helst betydelse.

Medan jag har ordet, skall jag äfven anhålla att få svara en ärad ledamot af bevillningsutskottet, som ansåg, att dessa uppgifter skulle blifva mindre farliga därför att böterna borttoges. Hvartill

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantalsskrifning.
(Forts.)*

Angående
förslag till ny
förrättning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

skall det då tjena att skriva en förordning, som icke är effektiv, utan att den ena hemmansegaren skall, om han finner för godt, få lemna sådana uppgifter och den andre icke bry sig om det? Hvad skall svenska folket få för aktning för lagar och författningar, om man skrifer sådana författningar, som det får behandla huru det behagar? Jag tror från moralisk synpunkt, att man på goda skäl kan vara med på en återremiss.

Herr Petersson i Brystorp: Herr talman! Med afseende å dessa skriftliga uppgifter, så är det ju möjligt, att de kunna erfordras i städerna för taxeringen, men hvad åter beträffar landsbygden, så äro de alldeles öfverflödiga; möjligen skulle de kunna behövas för de större egendomsigarne och yrkesidkarne, men i öfrigt kunna de icke erfordras.

Här har talats om, huru lätt det är att fullgöra dessa uppgifter, men jag har en annan erfarenhet derom från den trakt, der jag bor. Det är mycket knapp tid mellan förrättningen och mantalsskrifningen; prestskapet har mycket brådt om; det håller husförhör och andra förrättningar; presten får fullständiga uppgifter och han upptager i husförhörsboken såväl hvem som eger hemmanet och hvilka som bo å detsamma, så att i denna bok finnes fullständigt, hvad som erfordras för mantalsskrifningen.

Om nu skriftliga uppgifter lemnas, så vet jag, huru svårt det är att på den korta tiden hinna med allt, medan presten är upptagen på husförhör och dylikt; de skola kollationeras med kyrkoboken m. m.

För min del vill jag instämma med herr vice talmannen och har intet emot en återremiss, men jag anser, att *det* tillägget skulle göras, att, då en person nöjaktigt till presten uppgifvit, hvad som erfordras för mantalsskrifningen, det måtte få vara nog dermed, och att prestens bok vid mantalsskrifningstillfället måtte få vara fullt gällande. Märk väl: jag säger *nöjaktiga*, jag säger hvarken skriftliga eller muntliga; jag tror för öfrigt, att muntliga uppgifter skola blifva mycket säkrare än skriftliga, hvilka mången gång kunna vara origtiga.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner: 1:o på godkännande af den föredragna paragrafen; 2:o på afslag å densamma; och 3:o på återremiss. Herr talmannen fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den sistnämnda propositionen; men som votering begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren till bevillningsutskottet återförvisar

§ 4 i föreliggande förslag till förordning angående mantalsskrifning, röstar

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantalsskrifning.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är nämnda § af kammaren afslagen.

Omröstningen utföll med 157 ja mot 58 nej; och hade alltså paragrafen till utskottet återremitterats.

§ 5 var af följande lydelse:

»*Mom. 1.* Genom vederbörande chefers föranstaltande skall årligen aflemnas uppgift till för- och tillnamn samt födelseår och födelsedag- å arméns och flottans i garnisons- eller stationsort förlagda värfvade manskap samt de vid kronans varf och verkstäder anstälde ständige arbetare; börande för de sistnämnde jemväl uppgifvas yrke eller anställning.

Mom. 2. Sjömanshusdirektion åligger att för hvarje år, räknadt från och med den 1 november, angående under året vid sjömanshuset påmönstrad sjöfarande, som företett utflyttningsbetyg från en församling, hvilket icke blifvit i annan församling inskrifvet, medelst utdrag af vederbörande register meddela uppgift till förstnämnda församling.

Mom. 3. Stations- eller kompanichef vid kronarbetscorpsen samt direktör eller annan föreståndare för straff- och arbetsfängelse skall likaledes för hvarje år, räknadt från och med den 1 november, angående en hvar för allmänt arbete eller bestraffning i corpsen eller fängelset under året intagen och vid dess utgång i rullorna kvarstående person till den församling, personen tillhör, meddela uppgift å för- och tillnamn, födelseår och födelsedag, anledningen till hans intagande i corpsen eller fängelset, dagen, då han ditkom, och den, då arbets- eller strafftiden går till ända, äfvensom hans senast antecknade bostad inom församlingen.

Mom. 4. De i denna § föreskrifna uppgifter skola till vederbörande pastor eller i § 13 omförmäld församlingsföreståndare insändas före den 8 november hvarje år och, efter det pastor eller församlingsföreståndaren deraf tagit del, af denne aflemnas till mantalsskrifningsförrättaren; skolande pastor eller församlingsföreståndare likaledes till mantalsskrifningen medhafva de senast till honom inkomna förteckningar öfver vissa arbetare, hvilka, enligt hvad särskildt är eller varder stadgadt, årligen skola af arbetsgifvare eller arbetsföreståndare meddelas.»

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Waldenström: Herr talman, mine herrar! Då jag antager, att äfven den nu föredragna paragrafen kommer att återremitteras, skall jag be att få fästa uppmärksamheten på en lucka, som förekommer i densamma — äfvensom i den 13:de §:n —, och som är af den beskaffenhet, att den, om man skall kunna förstå §:n, ovilkorligen måste fyllas. Det heter i 4:de mom. af § 5: »de i denna § föreskrifna uppgifter skola till vederbörande pastor eller i § 13 omförmäld församlingsföreståndare insändas.» I § 13 talas om föreståndare för sådana dissenterförsamlingar, hvilkas medlemmar icke äro upptagna i kyrkoböckerna för den statskyrkoförsamling, inom hvilkens område de äro boende.» Nu äro de legaliserade dissenterförsamlingarna i vårt land af två slag, dels sådana, som ega, och dels sådana, som icke ega rättighet att föra egna fullständiga kyrkoböcker med lagligt vitsord i borgerliga angelägenheter. Det är allenast om de förra, som det är fråga i denna föredragna § och i § 13. Jag kommer ock därför, när jag talar om frikyrkoförsamlingsföreståndare, att mena endast föreståndare för sådana församlingar, som hafva ofvan nämnda rättighet.

Om nu i staden A. finnes en statskyrkoförsamling samt en legaliserad dissenterförsamling af ofvan nämnda beskaffenhet, så stå medlemmarna af denna senare icke antecknade i statskyrkoförsamlingens kyrkoböcker. Antag då t. ex., att en person, som tillhör dissenterförsamlingen, antingen frivilligt lemnar församlingen eller till följd af någon försyndelse blir från densamma utesluten. Hvilken pastor skall då svara för honom vid mantalskrifningen? Skall pastorn i statskyrkoförsamlingen, i hvilkens böcker han ej står, göra det? Eller föreståndaren för dissenterförsamlingen, i hvilkens böcker han ej heller längre står? Derom finnes intet stadgadt. Det synes mig därför vara nödvändigt, att i § 13 något säges om, huru man skall förfara, då en medlem af en dissenterförsamling af ofvan nämnda beskaffenhet antingen frivilligt lemnar församlingen eller blir från densamma utesluten.

Nu kan man säga, att om en medlem af statskyrkoförsamlingen i staden A. öfvergår till dissenterförsamlingen dersammastädes, men sedan blir från denna utesluten, så tillhör han i och med detsamma åter statskyrkoförsamlingen, till hvilken han förut hörde. Men derom finnes ingenting stadgadt. Det kan för resten också hända, att den utgångne aldrig tillhört statskyrkoförsamlingen i A., utan vid sin inflyttning till staden blifvit direkt skriven i dissenterförsamlingen. Man kan då svara, att pastor i statskyrkoförsamlingen skall sjelfmant taga reda på sådana personer; men något sådant finnes icke stadgadt, och jag undrar för resten, huru han skall kunna göra det, i synnerhet i större städer. Man invänder kanske, att föreståndaren för dissenterförsamlingen skall till pastor i statskyrkoförsamlingen anmäla, när en person utgått eller blifvit utesluten ur hans församling. Men

någon sådan skyldighet finnes icke stadgad för honom. Ej heller finnes det någon skyldighet för församlingen att inom sig och i sina böcker behålla en medlem, han må lefva huru som helst.

Jag skall därför be att få yrka återremiss af denna § och den 13:de i syfte att få införd en bestämmelse om, hvad föreståndare för sådan församling af främmande trosbekännare, som i § 13 nämnes, har att i afseende på mantalsskrifning iakttaga, när medlem uteslutes eller sjelfvilligt utgår ur hans församling.

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantalsskrifning.
(Forts.)*

Herr Svensson från Karlskrona: Herr talman, mine herrar! Ut i nu gällande förordning angående mantals- och skattskrifningarnes förrättande stadgas uti 6 § 11 mom., att »genom vederbörande chefers föranstaltande skall uppgift lemnas å kronans militär- och ordinarie arbetsmanskaf i garnisonsorter.» Ut i mom. 1 af den nu föredragna §:n föreslås, att nämnda stadgande skulle erhålla följande lydelse: »Genom vederbörande chefers föranstaltande skall årligen aflemnas uppgift till för- och tillnamn samt födelseår och födelsedag å arméns och flottans i garnisons- eller stationsort förlagda värfvade manskap samt de vid kronans varf och verkstäder anstälde ständige arbetare.»

Det tyckes sålunda, som om de, hvilka omredigerat momentet, hvarken tänkt, att i garnisonsorter kan finnas förlagdt annat än värfvadt manskap, ej heller insett, hvilket trassel ordet »ständige» kan komma att föranleda, då de utbytt orden: »kronans militär- och ordinarie arbetsmanskaf i garnisonsorter mot »arméns och flottans i garnisons- eller stationsort förlagda värfvade manskap samt de vid kronans varf och verkstäder anstälde ständige arbetare.» Förhållandet är emellertid, att vid flottans stationer äfven finnas andra trupper än värfvade. Der finnes nemligen flottans stammanskap, som ej är värfvadt. De, som tillhöra detta manskap, hafva nemligen från skeppsgossar befordrats till tredje klassens sjömän och hafva icke mottagit någon städsel. Det är naturligtvis meningen, att äfven dessa skola af vederbörande chefer uppgifvas. Likaledes finnes bland arbetsmanskafet vid flottans varf och verkstäder en del, den s. k. ordinarie timmermans- och handtverksstaten, som är antagen på sådana vilkor, att dess arbetare icke kunna afskedas annat än på grund af oordentligt uppförande, hvaremot en annan och den största delen af detta arbetsmanskaf är antaget genom kontrakt på längre eller kortare tid och ofta med endast åtta dagars uppsägningstid. Då ordet »ständige» i anledning deraf ofta kan komma att föranleda missförstånd, anser jag, att det vore skäl att ur momentet borttaga detta ord. Det blir tillräckligt, om i momentet står: vid kronans varf och verkstäder anstälde arbetare. Som emellertid Första Kammaren återremitterat såväl denna som öfriga paragrafer i nu föreliggande förslag, skall jag, herr talman, endast yrka återremiss af den föredragna paragrafen.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Paragrafen återremitterades.

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

Härefter föredrogs § 6, i fråga hvarom anfördes:

Herr Johansson i Noraskog: Då jag erfarit, att Första Kam-maren till utskottet återremitterat hela det nu föreliggande förslaget, ber jag få säga, att jag för min del icke har något att invända, om Andra Kammaren förfar på samma sätt. Det vore tvärt om fördel-aktigt att, då förslaget återkomme från utskottet, kunna behandla det i ett sammanhang.

Men om jag sålunda icke vill motsätta mig återremiss, så vill jag tillika uttala den anhållan, att, om herrarne hafva några anmärk-ningar att göra mot de följande paragraferna, dessa anmärkningar nu måtte framställas, på det att utskottet vid den ytterligare behand-lingen af förslaget måtte kunna taga dessa anmärkningar under öfver-vägande. Det vore tråkigt att, om betänkandet till utskottet åter-remitterats, der ej veta, hvori förslagets brister ansetts ligga.

Herr Gust. Ericsson från Stockholm: Jag ber att få yrka återremiss af paragrafen.

Vidare yttrades ej. Jemväl denna § återförvisades till ut-skottet.

Efter föredragning vidare af § 7, yttrade

Herr Nilsson i Skärhus: Då bestämmelserna i denna paragraf stå i nära sammanhang med det vid § 4 så mycket omdiskuterade mångskrifveriet, vill jag anhålla, att äfven denna paragraf till ut-skottet återremitteras, på det att utskottet må blifva i tillfälle att taga den under ompröfning. Här har nu framlagts så många skäl för att detta mångskrifveri icke skulle behöfva ega rum. Det torde ju också vara klart, att, då pastor lemnar de upplysningar, som fin-nas införda i församlingsboken, dessa upplysningar äro tillräckliga, så att de bötesbestämmelser, som föreslagits i en annan paragraf, böra kunna utgå. Jag anhåller, såsom sagdt, om återremiss.

Vidare anfördes icke. Paragrafen återremitterades.

§ 8.

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm erhöi ordet och yttrade: Herr grefve och talman, mine herrar! Då alla paragraferna i detta förslag stå i nära samband med hvarandra, och då jag föreställer mig, att kammarens ledamöter ej för närvarande äro hugade att ingå i någon pröfning af desamma, tillåter jag mig yrka återremiss.

Med bifall till den sålunda gjorda hemställan, beslöt kammaren till utskottet återremittera jemväl denna §.

§ 9.

Ordet lemnades å nyo till

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm, som yttrade: Herr grefve och talman, mine herrar! På förut anförda skäl, anhåller jag att få yrka återremiss af denna paragraf.

Vidare anfördes ej. Paragrafen återremitterades.

§ 10.

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm yttrade: Äfven i afseende på denna paragraf tillåter jag mig yrka återremiss.

Paragrafen återremitterades till utskottet.

För § 11 hade föreslagits följande lydelse:

»Mantalslängden jemte dertill hörande bilagor samt det vid mantalsskrifningen hållna protokoll skola, vid bot af 3 kronor för hvarje dag, som dermed fördröjes, före den 25 mars af mantalsskrifningsförrättaren aflemnas till vederbörande pastor, hvilken har att med församlingsboken jemföra mantalslängden och å särskild förteckning, som sistnämnda längd bifogas, upptaga de vid granskningen förekommande anmärkningar samt inom åtta dagar efter emottagandet aflemna samtliga handlingarna å landet till kommunalstämmans ordförande och i stad till magistraten. Kommunalstämmans ordförande och magistraten åligger att ofördröjligen kungöra, att mantalslängden finnes å uppgifvet ställe inom distriktet för granskning tillgänglig, samt senast den 15 april tillställa ordföranden i ortens bevillningsbereding mantalslängden med samtliga bilagor för det ändamål, hvarom i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst förmäles, men deremot till mantalsskrifningsförrättaren återställa protokollet.

Sedan årets pröfningsnämnd afslutat sina göromål, emottagas mantalslängderna jemte bilagor af vederbörande häradsskrifvare och magistrater för att, efter det vederbörliga rättelser i anledning af de af pastor gjorda anmärkningar skett, jemte sammandrag enligt hoföljande formulär n:o 5 bifogas årets kronoräkenskaper; börande duplettexemplar af samma längder och sammandrag likasom protokollen förvaras hos häradsskrifvarne och magistraterna.»

Beträffande lydelsen af denna paragraf hade reservation afgifvits af herr *Bokström*, med instämmande af herrar *Cavalli*, *L. Berg* och *Dahlstedt*, och hvilken ansett, att ifrågavarande paragraf borde erhålla följande lydelse:

»Mantalslängden jemte dertill hörande bilagor samt det vid mantalsskrifningen hållna protokoll skola, vid bot af 3 kronor för hvarje

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantalsskrifning.
(Forts.)*

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

dag, som dermed fördröjes, före den 1 april af mantalsskrifningsförrättaren aflemnas till vederbörande pastor; och åligger det honom dels att å nästa söndag i kyrkan pålysa, hvarest mantalslängden finnes för granskning tillgänglig, dels att med församlingsboken jemföra samma längd och å särskild förteckning, som denna längd bifogas, upptaga de vid granskningen förekommande anmärkningar samt dels äfven att senast den 15 april tillställa ordföranden i ortens bevillningsberedning mantalslängden med samtliga bilagor för det ändamål, hvarom i förordningen angående bevilning af fast egendom och af inkomst förmåles, men deremot till mantalsskrifningsförrättaren återställa protokollet.

Sedan årets pröfningsnämnd — — — — —
och magistraterna:

I fråga härom anförde nu:

Herr Bokström: Under åberopande af den reservation, som jag afgifvit beträffande denna paragraf, anhåller jag, att paragrafen måtte till utskottet återremitteras.

Herr Themptander: Då jag antager, att kammaren är sinnad att återremittera äfven denna paragraf, skulle jag vilja till bevillningsutskottet hemställa, om det icke skulle vilja taga i öfvervägande ett annat förslag till ändring af paragrafen än det af reservanterna framställda. Jag sluter mig i hufvudsak till den af reservanterna uttalade uppfattning och anser, att de i lagförslaget intagna bestämmelserna icke tillgodose det alldeles nödiga tidsmått, som både häradskrifvare och pastorsembeten behöfva för att fullgöra de förrättningar, som i detta afseende fordras af dem. Nu hafva reservanterna angifvit ett sätt att afhjelpa detta missförhållande, men jag tror, att det af dem åsyftade målet skulle kunna vinnas äfven på det sätt, att, i stället för att stadga, att mantalslängden skulle *senast den 15 april* tillställas ordföranden i ortens bevillningsberedning, man framflyttade tiden härför till en senare datum. Det kan nemligen efter mitt förmenande icke möta något hinder att låta mantalslängden med tillhörande bilagor komma ordföranden i bevillningsberedningen till handa senare än den 15 april, och för min del tror jag, att tiden utan olägenhet kunde bestämmas till den 25 april. Bevillningsberedningens ordförande är nemligen icke i tillfälle att verkställa något egentligt arbete med dessa längder förr än *då*, och något sammanträde med bevillningsberedningen kan icke komma i fråga under april månad, enär icke ens alla de uppgifter, som enligt författningarne skola komma bevillningsberedningarne till handa, behöfva vara inlemnade förr än med nämnda månads utgång.

Vid sådant förhållande torde man mycket väl kunna utbyta denna bestämmelse om den 15 april mot en senare dag, och derigenom vunne man också det mål, som reservanterna åsyftat.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Ehuru jag icke är fullt säker derpå, *kan* det möjligen innebära en förenkling att antaga det af reservanternas framställda förslaget beträffande lydelsen af denna paragraf. Reservanternas säga, att det är en omgång att gå till väga såsom Kongl. Maj:t här föreslagit. Men förhållandena kunna vara sådana, att det också blir synnerligen besvärligt för pastor att gå till väga såsom reservanternas önska. Jag förmodar, att reservanternas förutsätta, att pastor skall föranstalta, att mantalslängden hålles tillgänglig inom hvarje kommun af mantalsskrifningsdistriktet. Det går nemligen icke an, att pastor endast kungör, att mantalslängderna finnas tillgängliga hos honom, ty i stora församlingar, såsom i Norrland, kan det vara många mil mellan moderförsamlingen och annexförsamlingarna, och der vore det sålunda ytterst besvärligt för de enskilda personerna att infinna sig hos församlingens pastor för att granska längden. Det torde därför vara nödvändigt att i reservanternas förslag utsätta, att längden under en viss tid skall finnas för granskning tillgänglig inom *hvarje kommun* i mantalsskrifningsdistriktet.

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

Enligt reservanternas förslag skulle pastor draga försorg om att mantalslängden på något ställe tillhandahölles allmänheten, men der uppgifves icke, att den skall sändas till kommunalstämmans ordförande, utan pastor kan bestämma, hvilken plats han finner lämplig. Sedan längden en viss tid varit på detta ställe, skulle den af pastor afhämtas för att tillställas bevillningsberedningens ordförande. Detta torde måhända icke blifva mindre besvärligt för pastorn, än om det förfäres på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, att längderna genast af pastorn tillställas kommunalstämmans ordförande, hvilken förmodligen komme att låta dem vara tillgängliga för granskning på det ställe, der kommunalstämmans sammanträde eger rum. Ofta är kommunalstämmans ordförande äfven ordförande i bevillningsberedningen, och i så fall är ju förfarandet ganska enkelt. Det af Kongl. Maj:t föreslagna tillvägagångendet är sålunda i sjelfva verket mycket enkelt, ehuru det måhända kan förefalla en och annan litet besvärligt.

För den händelse reservanternas förslag skulle vinna anslutning, torde alltså böra föreskrivas, att pastorn skall vara skyldig att, såsom i Kongl. Maj:ts förslag säges, uppgifva ett ställe inom hvarje kommun inom distriktet, hvarest mantalslängden finnes tillgänglig för granskning. Detta hafva reservanternas icke fäst sig vid, och jag vill därför hafva påpekat det, för att det måtte komma under ompröfning af bevillningsutskottet.

Herr Petersson i Runtorp: Jag har äfven begärt ordet för att yttra mig rörande just denna sak. Mig tyckas reservanternas hafva rätt i sin åsigt, att det är onödigt att skicka mantalslängden till kommunalstämmans ordförande. Jag vet icke, huruvida ett distrikts medlemmar i allmänhet hafva närmare till kommunalstämmans ordförande

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

än till pastor, men jag anser, att det öfver hufvud taget är lämpligast, att handlingarna hållas af pastorn tillgängliga. Skulle så vara förhållandet, som nyss omnämndes beträffande vissa delar af Norrland, så finnes det ju icke något hinder för att sända handlingarna till någon betrodd person i orten, vare sig en ledamot af kyrkorådet eller kommunalstämman. Man kunne dessutom tid genom att låta längden något längre vara tillgänglig hos pastorn, än om han skulle vara skyldig att skicka handlingarna till ordföranden i kommunalstämman. Jag antager, att äfven denna paragraf återremitteras, och då kan ju bevillningsutskottet taga i öfvervägande, huruvida det är lämpligast, att mantalslängden bör hållas för granskning tillgänglig hos pastorn eller ordföranden i kommunalstämman. Jag yrkar emellertid återremiss på denna paragraf.

Jag ber att få tillägga, att jag icke anser, att besväret för pastorn med handhafvandet af denna angelägenhet skulle bli så stort.

Herr *Lundell* instämde häruti.

Herr *Hazén*: Då jag förmodar, att denna paragraf likasom de öfriga blir återremitterad, vill jag påpeka nödvändigheten deraf, att den tid, som bestämmes för pastors granskning af mantalslängden, blir större än här föreslagits. Åtta dagar äro en allt för kort tid, i synnerhet som det kan hända, att dessa åtta dagar infalla under sjelfva påskveckan, då en pastor bör hafva ledighet att samla sig något och icke förskingra tiden med sådana göromål som granskning af mantalslängden.

Alltså, med önskan att utskottet vid frågans återupptagande måtte tillse, att en längre tid än åtta dagar lemnas för ifrågavarande granskning af pastor, anhåller jag att få förena mig med dem, som yrkat återremiss.

Herr *Redelius*: Jag är förekommen af den näst föregående talaren. Äfven jag ville be, att utskottet vid frågans förnyade behandling måtte tillse, om vi icke kunde få 14 dagars tid på oss för att verkställa detta granskningsarbete, som icke är så litet tidsödande. Man måste dessutom hafva en person, som biträder vid denna granskning, då det fordras minst två personer för att jemföra mantalslängden och församlingsboken. Dessutom har naturligtvis en pastor en hel del andra embetsgöromål, som under denna tid icke kunna få ligga nere.

Det var endast detta, som jag velat fästa uppmärksamheten på.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talaren framställt propositioner först på godkännande af paragrafen och derefter på återremiss, beslöt kammaren återförvisa äfven denna paragraf till utskottet.

§ 12.

Ordet lemnades till

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm, som anförde: Jag ber att få yrka återremiss äfven på denna punkt.

*Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)*

Vidare yttrades ej. Paragrafen återremitterades.

§ 13.

Herr Gustaf Ericsson begärde ordet och yttrade: Äfven i afseende å denna punkt tillåter jag mig att yrka återremiss.

Vidare anfördes icke. Äfven denna paragraf blef till utskottet återremitterad.

För § 16 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

»*Mom. 1.* Vid tillämpning af denna förordning inom Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker gäller till efterrättelse:

1:o) att mantalsskrifningarne verkställas af länsmännen;

2:o) att Kongl. Maj:ts befallningshafvandes kungörelse om förrättningen skall minst tre gånger före densamma i kyrkan uppläsas, der behofvet sådant kräfver, äfven å lappska eller finska språket eller å båda dessa språk;

3:o) att till mantalsskrifningen skall uppgifvas och i mantalslängden antecknas jemväl hvarje persons nationalitet och språk;

4:o) att den del af lappbefolkningen, som kringflyttar utan stadiga boningsplatser, skall mantalsskrifvas stam- eller byvis;

5:o) att lapplänsmän eller rotemästare, der sådana finnas, böra mantalsskrifningen öfvervara, vid vite af tre kronor;

6:o) att efter mantalsskrifningens slut och senast före februari månads utgång mantalslängden med dertill hörande bilagor skall af förrättningsmannen aflemnas till den tjänsteman, hvilken det åligger att upprätta taxeringslängd öfver fast egendom; börande duplettexemplar af längden hos förrättningsmannen förvaras.

Mom. 2. I fråga om mantalsskrifning i städerna Stockholm och Göteborg gäller, hvad derom särskildt är eller varder stadgadt.»

Efter uppläsandet häraf anförde:

Herr Elowson: I den nu föredragna § har utskottet velat införa en ny princip, nemligen den, att inom vissa trakter af riket skall till mantalsskrifningen uppgifvas och i mantalslängden antecknas vederbörandes nationalitet och språk. För min del finner jag denna princip synnerligen god. Men jag vill dock fästa utskottets uppmärksamhet derpå, att mom. 1 af denna § måhända behöfver någon omredigering.

Angående
förslag till ny
förordning
angående
mantals-
skrifning.
(Forts.)

Det skulle enligt utskottets förslag vara endast inom Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker, som nämnda anteckningar om nationalitet och språk skulle göras. Såsom bekant, talar befolkningen uti lappmarkerna dels lappska, dels finska, dels äfven i någon mån svenska. Men utskottet har sig säkerligen mycket väl bekant, att det inom landet finnes ställen, der finska språket talas, men hvilka icke i något afseende kunna räknas till lappmarkerna. I Haparanda stad t. ex. talas mycket finska och i de närmast deromkring belägna bygderna, som alls icke kunna hänföras till lappmarkerna, talas likaledes finska. Det är enligt mitt förmenande af mycket stort intresse att få en statistisk uppgift på huru språkförhållandena i dessa trakter undergå förändring, och jag vill därför, då jag nu yrkar återremiss på denna §, anhålla, att utskottet behagade fästa uppmärksamhet dervid, att ordalydelsen af mom. I behöfver undergå någon förändring, så att den föreslagna anteckningen om språket kan tillämpas äfven på orter, som icke kunna hänföras till lappmarkerna.

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm: Då jag förut vid behandlingen af sammansatta utskottets betänkande angående vissa delar af förordningen om mantalsskrifning uttalat den äsigt, att det är nödigt att framskjuta tiden för mantalsskrifningens afslutning till den 15 januari, och då 6 punkten af första momentet i denna § 16 handlar om när mantalslängden med dertill hörande bilagor skall vara af förrättningsmannen aflemnad, hemställer jag, att utskottet äfven måtte taga i öfvervägande, huruvida icke tiden mellan den 15 januari, som jag föreslagit för afslutningen af mantalsskrifningen, och utgången af februari månad är för knapp för mantalslängdens med bilagor aflemnande till vederbörande tjänsteman. Jag hemställer, om icke sistnämnda tid kunde framflyttas så, att det komme att heta: senast den 15 mars i stället för februari månads utgång.

För öfrigt vill jag endast nu anhålla om återremiss jemväl af denna §.

Herr Waldenström: Herr talman! Jag skall förena mig i yrkandet om återremiss, men tillika begagna tillfället att påpeka något, som jag anser uppenbarligen vara en misskrifning uti utskottets förslag. Der heter det nemligen, att i mantalslängden skall antecknas »jemväl hvarje persons nationalitet och språk». I motsvarande förslag af Kongl. Maj:t heter det allenast »jemväl hvarje persons nationalitet». Med anledning deraf anmärker utskottet, att det i många fall, och särskildt vid blandade äktenskap, är förenadt med synnerligen stora svårigheter att angifva en persons nationalitet, och att de uppgifter, som i sådant fall komme att lemnas, skulle blifva högst vilseledande. Deremot säger utskottet, att det ej torde möta några svårigheter att uppgifva, hvilket språk vederbörande talar. Man skulle således vänta, att utskottets ändringsförslag hade lydt: »jemväl hvarje persons nationalitet eller språk». Nu heter det emellertid, att anteck-

ning skall göras om *både* nationalitet och språk, och detta är icke att förenkla, utan tvärtom att försvåra förrättningen. Jag skall därför be, att utskottet må taga i öfvervägande, hvad jag nu påpekat.

Angående förslag till ny förordning angående mantals-skrifning.
(Forts.)

Härmed var öfverläggningen slutad. Paragrafen återremitterades.

Vid det förhållande, att sålunda samtliga §§ i det af utskottet framlagda författningsförslaget blifvit till utskottet återremitterade, hemställde herr talmannen, det utskottets förslag jemväl i fråga om *ingress* och *rubrik* till författningsförslaget måtte till utskottet återremitteras.

Denna herr talmannens hemställan bifölls af kammaren.

I fråga om *punkten 3*, deri utskottet anmält, att de till utskottets författningsförslag hörande formulär i viss mån afveke från dem, som bifogats Kongl. Maj:ts förslag, anförde

Herr Johansson i Noraskog: Herr talman! Jag skall anhålla, att tredje punkten jemväl måtte återremitteras, när det satts i fråga, att de formulär, som bifogats förslaget, äfven skulle antagas af kammaren. Jag yrkar således återremiss äfven af tredje punkten.

Vidare yttrades ej. Punkten återremitterades.

§ 10.

Härefter föredrogs sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande n:o 2, i anledning af väckt motion om tillägg till § 25 i kongl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Om tillägg till § 25 i fattigvårds-förordningen.

Med föranledande af ifrågavarande, inom Andra Kammaren af herr *C. J. Hammarström* afgifna motion, n:o 23, hemställde utskottet: »att Riksdagen måtte för sin del besluta, att § 25 i kongl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 skall erhålla följande förändrade lydelse.

§ 25.

Har någon för sig, hustru eller minderårigt barn kommit i behof af fattigvård enligt 1 § *under det första kalenderår, för hvilket han, till följd af inflyttning, blifvit eller bort blifva mantalsskrifven* inom visst fattigvårdssambälle, eller har den, som med afseende å tilltänkt inflyttning mantalsskrifvits inom visst fattigvårdssambälle, dit ej inflyttat; anses han icke hafva hemortsrätt i det fattigvårdssambälle,

Om tillägg
till § 25 i
fattigvårds-
förordningen.
(Forts.)

inom hvilket han sålunda blifvit eller bort blifva mantalsskrifven, utan behåller han den hemorts rätt, han näst derförut egde. Detsamma gäller, der någon *under det första kalenderår, för hvilket han, till följd af inflyttning, blifvit eller bort blifva mantalsskrifven* inom visst fattigvårdssamhälle, eller *under det näst förutgående året* för sig, hustru eller minderårigt barn af annat fattigvårdssamhälle åtnjutit fattigvård».

Beträffande denna utskottets hemställan anförde:

Herr Redelius: Herr talman! Jag ber verkligen kammaren om ursäkt, att jag upptager tiden med ett yttrande mot ett betänkande, som icke är åtföljdt af någon reservation, men det förefaller mig, som om man här skulle ha gjort sig skyldig till ett förbiseende i visst fall. Vi veta ju allt för väl, hvad det är, som man vill bota, och jag skall icke utbreda mig deröfver, ty derom äro vi väl alla ense. Men det är dock i mina ögon betänkligt att utan vidare fastslå den grundsatsen, att hemortsrätten skall bestämmas af den *faktiska mantalsskrifningsorten*. Jag tror mig annars hafva funnit, att åtskilliga af Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillämpat en annan grundsats, i det de utgått från det spörsmålet: hvar har personen i fråga *vistats* under den ifrågavarande tiden? Om nemligen personen inflyttat i ett visst fattigvårdssamhälle vid tiden före den 14 mars, så skulle han naturligtvis icke kunna blifva der mantalsskrifven förrän den 1 derpå följande januari, såvida icke det undantagsfall vore för handen, att han redan året förut visste om, att han skulle tillträda någon hemmansdel; men i sådant fall behöfde man ju icke tvista om fattigvård. Men en sådan person, för hvilken fattigvård kan komma i fråga vid tiden närmast efter inflyttningen, skulle således, om han inflyttar i en kommun vid tiden före den 14 mars, kunna vara der hela det året och det derpå följande året ut och ändå, under den förutsättning, som utskottet här synes utgå från beträffande stadgandet i § 25, under hela denna tid i fattigvårdshänseende tillhöra den kommun, hvarifrån han flyttade på våren. Detta synes mig vara en väl långt utsträckt tid.

Men detta är icke det värsta. Det värsta synes mig ligga deri, att man har anledning att frukta, att detta skulle leda till oreda i fråga om flyttningsattester och mantalsskrifning. Jag ber att få återkalla i herrarnes minne — ty jag antager, att det förhållande icke är på andra orter obekant, som jag sjelf haft tillfälle att iakttaga i min hemort — att en person kan flytta hit och dit, bosätta sig på ett ställe eller der laga tjenst, men utan att låta mantalsskrifva sig i den kommun, dit han inflyttat. Derom kan till och med öfverenskommelse hafva träffats mellan den flyttande personen och hans husbonde eller hyresvärd särskildt på det nya stället. Man tillåter honom att inflytta, men förbjuder honom att låta der mantalsskrifva sig, för att han icke skall komma att tillhöra det nya distriktet i

afseende å fattigvården. Detta blefve en svårighet. Skulle det verkligen icke låta sig göra att införa ett lagstadgande, hvarigenom dessa förhållanden bragtes att på något sätt sammanfalla? Om det icke kan ske på det sättet, att vid bedömandet af mantalsskrifningen hemortsrätten och en persons verkliga boende på ett ställe anses sammanfalla, så undrar jag, om det icke vore helsosammare, att man utginge från vistelseorten. Ty om en person stadigt vistas öfver år och dag på ett och samma ställe inom en och samma kommun, så bör han väl i regeln tillhöra denna kommun, om icke det undantagsfall är för handen, som här är nämndt. Men att fastslå mantalsskrifningen såsom det här bestämmande, synes mig vara betänkligt. Jag vet visserligen, att så redan är stadgadt i nu gällande förordning, men det föreliggande förslaget innebär en försämring i stället för en förbättring af dessa förhållanden.

Dessutom kunde uttrycket: »blifvit eller bort blifva mantalsskrifven» gifva anledning till tvist. Det har förhållit sig så, att detta uttryck tolkats på det sätt, att om en person varit mantalsskrifven någonstades, så ha myndigheterna dömt honom dit utan att taga hänsyn till, huruvida han *bort* vara der mantalsskrifven eller icke. Nu vill man kanske invända: han är visserligen mantalsskrifven der, men så borde icke vara förhållandet, ty han har vistats så länge på annan ort, att han bort vara mantalsskrifven der — och om bestämmelserna så tolkas, att den ifrågavarande personen på grund af detta sitt vistande inom en kommun tilldömes densamma i fattigvårdshänseende, så förfalla mina anmärkningar. Men jag vill höra af dem, som satt sig bättre in i dessa frågor än jag, huru de ha tänkt sig detta. Jag skulle gerna vilja veta, huru sådana myndigheter, som hafva sig ålagdt att döma i dylika mål, vilja tolka detta uttryck: »blifvit eller bort blifva mantalsskrifven», om detta uttryck »bort blifva mantalsskrifven» får träda i förbindelse med vistelseorten, så att, då denna kan uppgifvas vara ett visst samhälle, den ifrågavarande personen anses höra dit, eller om man utgår från den faktiska mantalsskrifningsorten, ty detta är två skilda saker.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på dessa förhållanden. Jag anser det emellertid icke vara tjenligt eller förenadt med någon utsigt om framgång att här göra ett yrkande i den riktning, jag antyd, ty om stadgandet tolkas på det sätt, jag sist tog mig friheten nämna, tror jag icke någon fara vara förenad med denna lagändring, utan tvärtom; men eljest blir förhållandet ett motsatt.

Herr Hammarström: Herr grefve och talman, mine herrar! Den motion, öfver hvilken föreliggande betänkande är utarbetadt, afser intet annat än att få i lag fastställt, hvad det egentligen är, som skall ligga till grund för förvärfvande af hemortsrätt. Detta har tolkats olika af de dömande myndigheterna. Somliga hafva förklarat, att då en person har vistats i ett samhälle under ett år från den dag, han der blef mantalsskrifven, så har han der förvärfvat

Om tillägg till § 25 i fattigvårdsförordningen.
(Forts.)

*Om tillägg
till § 25 i
fattigvårds-
förordningen.
(Forts.)*

hemortsrätt. Andra myndigheter åter hafva tolkat lagen så, att de ansett den ifrågavarande personen icke hafva för någon del af det år, under hvilket mantalsskrifningen skedde, blifvit i kommunen mantalsskrifven, utan att mantalsskrifningen faktiskt räknas från den 1 januari, d. v. s. kalenderårets början.

Här är icke fråga om att reda de tvister, som hafva uppkommit och kunna uppkomma på grund af en persons vistelse på olika platser under årets lopp. Derom kan man ju tvista, och det är uttrycket: »bort blifva mantalsskrifven», som i detta fall är afgörande.

Jag skulle kunna anföra åtskilligt, som passerat och hvilket har föranlett mig att väcka denna motion; men då utskottet enats om att utarbete en ändrad lydelse af paragrafen på grund af min motion, skall jag icke trötta kammaren med vidare utläggningar, utan endast be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lundell: Herr talman! Denna förändring afser intet annat än att fastslå tiden till den 1 januari i stället för den tid, då mantalsskrifningen förrättades. Hvad åter beträffar frågan om vistelse och boningsplats, så kommer ju, då detta icke är detsamma som officiell mantalsskrifning, detta förhållande att rättas derigenom, att man här infört uttrycket »blifvit eller bort blifva mantalsskrifven», och således förfaller ju allt hvad herr Redelius anfört i detta fall, då vistelseorten i alla händelser blir bestämmande för hemortsrätten i fattigvårdshänseende, om denna förändring antages, lika väl som hittills.

Herr Erickson i Bjersby: Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag, och jag kan så mycket hellre göra det, som jag såväl år 1885 som år 1886 väckt motioner om enahanda ändring i fattigvårdsförordningen som den nu af herr Hammarström föreslagna, hvilka motioner Riksdagen ej ville bifalla af det skäl, att förslag om förändrad mantalsskrifningsförordning redan då väntades skola framläggas för Riksdagen och Riksdagen före vidtagande af den ifrågasatta ändringen i fattigvårdsförordningen ville inhemta kännedom om innehållet i den blifvande mantalsskrifningsförordningen i motsvarande del.

Man har uppgifvit, att myndigheterna tolkat förevarande bestämmelse olika, i det att det år, under hvilket en till viss kommun inflyttad person kunnat derstädes förvärfva hemortsrätt, räknats än från den 1 nästföljande januari och än från den dag, då mantalsskrifningen inom kommunen förrättats. Så vidt jag känner, har olika tolkning härutinnan egt rum väl endast hos Konungens befallningshafvande, ty kammarrätten och högsta domstolen hafva, enligt hvad jag inhemtat, aldrig tolkat 25 paragrafen på annat sätt, än att berörda år räknats från sjelfva mantalsskrifningsdagen, hvilken tolkning också är den rätta. Hvad utskottet i sin motivering i utlåtandet n:o 1 yttrat i fråga om rätta tolkningen af paragrafen, är således fullkomligt origtigt, och de farhågor, som herr Redelius uttalat i

denna sak, utan all betydelse. Genom ett bifall till utskottets förslag kommer rättegången i fattigvårdsmål att i väsentlig mån underlättas. Man behöfver nemligen icke i sådant fall genom anskaffande af intyg från häradsskrifvaren eller på annat sätt styrka mantalskrifningsdagen. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Om tillägg till § 25 i fattigvårdsförordningen.
(Forts.)

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm: Herr grefve och talman! Mig synes det riktigt, att i utskottets förslag må få kvarstå uttrycket: »blifvit eller bort blifva mantalsskrifven». Vistelseorten kan ju icke bestämma hemortsrätten, i all synnerhet som en person ju kan vistas än här och än der inom en församling eller en stad, och ingen har ju rätt att förbjuda honom att der vistas, därför att han är annorstädes mantalsskrifven, annat än i det fall, att han kommer och begär fattigunderstöd. Då blir han naturligtvis hém-skickad, men icke förr. Och därför synes det mig, på det att icke en kommun skall omedvetet få en massa understödstagare, som den förut icke har vetat om, vare sig på grund af mantalsskrifning eller kyrkoskrifning, det därför vara riktigt, att utskottet tillstyrkt bifall till förslaget, sådant det är, så att mycket trassel i sagda hänseende skall kunna undvikas. Det kan t. ex. komma i fråga, att en lös arbetare kommer och begär fattigvårdsunderstöd. Men då kan det blifva svårt att visa, hvarest han den längsta tiden haft sin vistelseort. Ty han har varit på ett ställe i tre månader, på ett annat i sex månader, två månader på ett tredje ställe och en månad på ett fjerde. Då det därför skulle möta stora svårigheter att leda i bevis, hvarest han vistats längst, så synes mig, att vistelsetidens längd icke bör utgöra grunden för fattigvårdsunderstöds lemnande.

Medan jag har ordet, ber jag att få erinra om nödvändigheten af att mantalsskrifningarna i staden och på landet på det närmaste öfverensstämma. Ty annars skulle det kunna inträffa, som jag förut i dag antydt, att en person, hvarom det heter, att han skall mantalsskrifvas, der han är boende — och då förutsättes väl, att han skall mantalsskrifvas, der han bor, när mantalsskrifningen försiggår — skulle kunna flytta från den ena kommunen, innan mantalsskrifningen der försiggått, och komma till den andra kommunen, sedan mantalsskrifningen derstädes egt rum, så att han på det sättet icke blefve mantalsskrifven på något ställe; och då kommer han, enligt mitt förmenande, att tillhöra det fattigvårdssamhälle, till hvilket han senast hörde, och hvarest han sist var mantalsskrifven.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 11.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *A. Bexell*, hvilken nu aflemnade en motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utfärdande af bestämmelser rörande undersökning af sinnessjuka m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnummer 166, begärdes på bordet och bordlades.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,³⁴ e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.